opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT — פרייז 15 גראשען — היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 226 | Łódź, Poniedziałek, 26 września 1932 r. | צענטער יאהרגאנג | לאדז, מאנטאג, כ"ה אלול תרצ"ב | № 226

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

מלחמה=געפאהר פאר דער וועלט
זאגט אז א בעריהמטער ענגלישער פובליציסט
העריא'ס מיינונג וועגען דער פראגע

לאנדאן, 25. (ספ. טעל.) „סונדעי טיימס" פערעפענטליכט אן'ארטיקעל פון בעריהמטען ענגלישען פובליציסט סטיד, וועלכער שטעלט זיך אפ אויף דעם שווערען קריזיס אין פעלקער־בונד אין שייכות מיט דער פראגע וועגען מלחמה־געפאהר.

„אין לאנדאן, פאריז, בערלין און רוים פער נעהמט מען זיך מיט די דייטשע פאדערונגען וועגען גלייכער בעוואפנונג, אבער אין דעם איצטיגען מאמענט איז דער שלום בעדראהט דער עיקר צוליב'ן קאנפליקט אויפ'ן ווייטען מזרח.

אויב דער קאנפליקט זאל נאך לענגער אנהאלטען זענען די טעג פון דעם פעלקער־בונד געציילטע.

די יסודות פון דעם שלום אויף דער וועלט זענען שטארק בעדראהט סיי אין איראפא, סיי אין מזרח־אזיען.

נאר די פערזייגטע אנשטרענגונגען פון ענגלאנד, פראנקרייך, אמעריקע קאנען אפוועדען דעם דראהענדען שטורעם, וואס הענגט איבער דער גאנצער וועלט!

וועז העריא זעהט פאר א מלחמה?

פאריז, 25. (ספ. טעל.) די היינטיגע פרעסע ברענגט א געשפרעך פון העריא'ן מיט א זשורנאליסט וועגען די אויסזיכטען פון שלום.

אויף דער פראגע פונ'ם זשורנאליסט האט העריא געענטפערט, אז ער ווייסט נישט ווען א מלחמה קאן אויסברעכען... ס'איז מעגליך, אז אין די נאהענטסטע 6 חדשים.

פראנקרייך און דייטשלאנד
דעם פראנצויזישען פרעמיער'ס השתפכות הנפש

פאריז, 25. (ספ. טעל.) דער פראנצויזישער פרעמיער העריא האט היינט אין גראמא געהאלטען א גרויסע רעדע.

ער האט דער עיקר גערעדט וועגען די בעציהונגען צווישען דייטשלאנד און פראנקרייך.

גערעדט האט ער אין א זעהר שארפען טאן.

ער האט אגב אנגעוויזען דערויף, אז אין דייטשלאנד גרייט מען א גרויסע ארמעע נישט נאר צו פערטיידיגען זיך, נאר אויך אויף אנצופאלען...

פראנקרייך — האט העריא געזאגט — האט ארויסגעוויזען געגען דייטשלאנד דעם בעסטען ווילען, בעפרייט פאר דער צייט די אקופירטע געביטען, אבער דייטשלאנד האט דעם גוטען ווילען פון פראנקרייך נישט פערשטאנען און נישט געוואוסט ווי דערפאר אפצודאנקען.

אויך אין דער פראגע פון די רעפאראציע־צאלונגען איז פראנקרייך געגאנגען אויף די גרעסטע קרבנות אבער אויך דאס האט דייטשלאנד נישט פערשטאנען.

נאך דעם שרעקליכען בס־ון, וואס די וועלט איז דורך — האט העריא דערקלערט — וויל פראנקרייך דערציהען איהרע קינדער, וואס זענען איהר געבליבען, אין דעם גייסט פון פרידען, אבער מען בעמיהט זיך איהר דערין דווקא צו שטערען.

יאפאנישער לופט=פליהער
האט אנגעהויבען א פליה איבער'ן אטלאנטיק

סאבישירא־יאפאן, 25 (ספ. טעל.) דער יאפאנישער לופטפליהער באבא איז ארויסגעפלויגען שבת אויף צו מאכען א לופטפליה איבער'ן אטלאנטיק.

באבא פליהט אין דער בעגלייטונג פון א נאוויגאטאר און א ראדיא־טעלעגראפיסט.

אלס ערשטער עטאפ צום אויסלאדען איז בעשטימט נאמא אין אלאסקא.

דא דארף מען זיך פערזארגען מיט הייץ־מאטעריאל, און דערנאך וועט מען אפפליהען קיין פערבענקס, אויך אויף אלאסקא.

פון דארטען האט באבא בדעה צו פליהען דירעקט קיין אקלאנד און קאליפארניען.

דער דאזיגער גיגאנטישער פליה ווערט פינאנסירט דורך דער גרויסער יאפאנישער צייטונג „האטשי שינבון".

בעווארפען מיט שטיינער
דעם שנעל־צוג ווארשא—בערלין

בערלין, 25 (ספ. טעל.) דער שנעל־צוג ווארשא — בערלין איז היינט פריה בעווארפען געווארען מיט שטיינער, פערביי פאהרענדיג דורכ'ן בריק אין רוהמסבורג, הינטער בערלין.

די שטיינער האבען אויסגעבראכען די שויבען אין די שלאף וואגאנען, נישט שאדענדיג קיינעם פון די פאסאזשירען.

ענטשולדיגונג!

דערמיט בעט איך ענטשולדיגונג ביים יודישען געפליגעל־הענדלער־פעראיין אין לאדז, פאמארסקא 17 און ביים פאשארניע־בעזיצער־פעראיין פילסודסקיעגא 35, פאר עובר זיין אויף די בעשלוסען פון די פערייניגען אין שינדען גענז — דערביי פערזיכער איך, אז מעהר וועט אזעלכעס נישט פארקומען.

5887 מיט אכטונג עזריאל'קע בידערמאן.

Dr. med.
D. ROZENCWAJG
צוריקגעקעהרט
16 נארוטאוויטשא 16, (פילסודסקיעגא 76)
טעל. 128-74
נעהמט אן פון 9—10 און פון 6—7 אווענד

לשמוע אל הרנה ואל התפלה

די ימים נוראים דאווענט אויף דער
50 קילינסקיעגא 50
אין חדר „דרכי נעם" דער חזן
ישעיה פינטשעווסקי
5882

Dr.
B. Robinzon
צוריקגעקעהרט
פיעטריקאווער 10, טעל. 86-131
נעמט אן פון 3—4 נאכמ. און פון $6^1/_2$—$7^1/_2$ נאכמ.
פון גייערס מארק. מ'בעט זיך צו פערזעהן מיט פלעצער

צו וואס זאלט איהר טרינקען ערזאץ־וויין? אז ליבערמאן'ס ווארשא
ריינער אונגער=וויין

געצערט און האלב=געצערט
א ליטער 5 זלאטיס, א פלאש 3 זל.
זיסער א ליטער 6 זלאטיס, א פלאש 3.50 זלאטיס
אויך כשר'ער אויסלענדישער רויט=וויין ספעציעל פאר צוקער=ליידענדע
א ליטער 6 זל. און א פלאש 5 זל.
בעקומט איהר אין אלע געשעפטען
HURTOWNIA WIN
A. LIBERMAN, WARSZAWA
Franciszkańska 19
גלייכצייטיג ווינשען מיר אלע אונזערע אבנעהמער און קאנסומענטען
א כתיבה וחתימה טובה.
5844

קויפט און פערשפרייט
„תוצרת ארץ־ישראל"

יעדער יוד דארף קויפען אויף ראש השנה ארץ־ישראל'דיגען האניג
דער ארץ=ישראל'דיגער האניג איז ריינער ביהנען־האניג, געהאדעוועט אויף פאמעראנצען און אקאליפטוס.
דער ארץ=ישראל'דיגער האניג איז דער בעסטער נאטוראלער האניג אין דער וועלט
דער ארץ=ישראל'דיגער האניג איז א פראדוקט פון יודישע ארבייט און ברענגט אייך א גרוס פון יודישען לאנד.
נוצט דעריבער אויף ראש השנה נור ארץ־ישראלדיגען האניג
א סלאיק פון 1 זל. אן.
„תוצרת ארץ־ישראל" (ארץ־ישראל־געוועלב)
שרודמיעסקא 1. טעלעפאן 193-42.
5885

התראה.

אזוי ווי כ'האב אנ'עקסמיסיע שוין זייט א יאהר אויף בנציון נאמבערג, לאקאטאר פון פאמארסקא 19 און איך האב איהם געראפען לדין, האט ער מיר געגעבען ערשט וועקסלען אויף א טייל דירה־געלר, וואס ער איז שולדיג בתנאי איך זאל אויפהאלטען די עקסמיסיע. די וועקסלען אבער האט ער נישט געצאהלט. יעצט האב איך איהם געפרעגט, וואס וועט זיין, האט ער מיר נאך געענטפערט גאריש און חוצפה'דיג. איך בין איהם מתרה, אויב ער וועט נישט ערלעדיגען דעם חוב און די פראטעסטען פון דירה־געלד ביז מיטוואך, דעם 28/9 ד. י. 8 א זייגער פריה, בין איך געצוואונגען אויסצופיהרען די עקסמיסיע אהן שום ריקזיכט.

5878 דער פערוואלטער.

פאר גאלד, בריליאנטען, ביזשוטעריע
און לאמבארד־קוויטעם
צאהלט די העכסטע פרייזען
אליזדאר פיאלקא, פיעטריקאווע 7

Dr. Wajnberg
ספעציאליסט פון הארץ־ און לונגען־קראנקהייטען
ציגעל=גאס 11, טעל. 126-02
נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—4 און 8—9 אווענד.

חבל על דאבדין ולא משתכחין

הוי נפלה עטרת ראשנו מחמד עינינו האשה צנועה ויקרה מרת

גיטל

בת ר' אברהם שלאמאסאוויטש הנקרא אפרים וואליער ז"ל אשת ר' יחזקאל נ"י

ווייצענטאווסקי

בשנת ששה וארבעים שנה.

הלוי' תהי' ביום ב' כ"ה לחודש אלול תרצ"ב במעון רחוב יאקובא 7 בשעה 11.30.

משפחתו המתאבלת.

גאַנדהי'ס לעצטע שעה'ן

ער ליגט אונטער א בוים און בעוועגט זיך שוין נישט...

ב אָ מ ב ײ, 25 (ספּ. טעל.)

גאַנדהי איז מורא'דיג אָפּגעשוואַכט און ער קאָן זיך שוין איינגאַנצען נישט ריהרען.

ער ליגט אומבעוועגליך אונטער א בוים מיט פערמאַכטע אויגען.

דאָקטוירים פערזיכערען, אז לענגער ווי נאָך 30 שעה וועט ער מעהר נישט אויסהאַלטען.

פון אַלע טיילען פון דער ענגלישער אימפּע-ריע קומען אָן טעלעגראַפישע ווענדונגען צו מאַק-דאָנאַלד'ן, ער זאָל מסכים זיין אויף דעם קאָמפּראָ-מיס צווישען די הינדוס'ען און די פּאַריער.

מ'ריכט זיך אָבער אויף זיין ענטפער נישט פריהער, ווי דינסטאָג.

דער מיאוסער סוף פון געוועז. ניו-יאָרקער בירגערמייסטער

נ י ו - י אָ ר ק, 25 (ספּ. טעל.)

די קאַריערע פון געוועזענעם בירגערמייסטער פון ניו-יאָרק, וואַוקער איז שוין אזוי גוט, ווי פערענדיגט.

איינעהענדיג, אז ער וועט שוין גאָרנישט קאָנען אויפטון, און אז ס'איז בחנם זיין פערטיידי-גען זיך האָט ער אָנגענומען זיין דימיסיע און איז ארויסגעפאָהרען קיין איטאַליען.

די ניו-יאָרקער פרעסע, וואָס האָט איהם שטאַרק פערטיידיגט, האָט זיך פון איהם אָפּגעטריי-סעלט, און אויפ'ן אמעריקאַנער שטייגער, בעפאַלט זי איהם איצט אויפ'ן מיאוסטען אופ'ן אגיסירענדיג ענערגיש פאַר זיין בלוטיגסטען שונא, דעם גובער-נאַטאָר רוזוועלט, וועלכער קאַנדידירט אויפ'ן אמט פון פרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאַטען.

בעסערונג פון דער ווירטשאַפט-ליכער סיטואַציע אין אמעריקא

וואַ ש י נ ג ט אָ ן, 25 (ספּ. טעל.)

דער לעצטער בעריכט פון דער פעדעראַל-רעזערוו-באַנק און פון דעם אמעריקאַנישען פער-באַנדס-אמט ווייזט ווידער ארויס א בעדייטענדע בעסערונג אין דער ווירטשאַפטליכער סיטואַציע אויפ'ן געביט פון אינדוסטריע און פינאַנצען.

די רשימה, וואָס נעהמט ארום דעם חודש אויגוסט און דריי דעקאַדען פון סעפּטעמבער ווייזט ארויס א בעדייטענדע פערשטאַרקונג פון דער פּראָ-דוקציע אין די הויפּט צווייגען פון דער אינ-דוסטריע.

רומעניש-סאָוו. אונטערהאַנדלונגען וועגען א נישט-אַגרעסיע-פאַקט

ב ו ק אַ ר ע ש ט, 25 (ספּ. טעל.)

די רומענישע רעגירונג האָט בעשלאָסען, אונטער'ן דרוק פון פראַנקרייך, צו שליסען א נישט אַגרעסיע-אָפּמאַך מיט סאָוויעט-רוסלאַנד.

פון גוט-אינפאָרמירטע קרייזען פערזיכערט מען, אז אויך אין דער בעסאַראַביען-פראַגע איז געפונען געוואָרען א פאָרמולע, וואָס וועט בעפרי-דיגען סיי רומעניען סיי סאָוויעט-רוסלאַנד.

בלויז דער רומענישער געזאַנדטער אין לאָנ-דאָן, טיטולעסקו, האַלט זיך אַלץ ביי זיין דעה, אז דער נישט-אַגרעסיע-אָפּמאַך קאָן נישט אינטע-רעסירען רומעניען, מחמת דעם שוין עקזיסטירענ-דען קעלאָג-פּאַקט.

ב ו ק אַ ר ע ש ט, 25 (ספּ. טעל.)

די ערשטע געשפּרעכען פון דעם ספּעציעלען שליח פון דער רומענישער רעגירונג מיט ליטווי-נאָוו'ן זענען פאָרגעקומען אויף איינעם פון די פּוילישע וואָקזאַלען, בעת ליטווינאָוו איז דורכגע-פאָהרען פון מאָסקווע קיין גענף.

מ אָ ס ק ו ו ע, 25 (ספּ. טעל.)

אין מאָסקווע האָבען זיך אָנגעהויבען פּער-סאָנליכע בעראַטונגען מכוח'ן שליסען א נישט-אַגרעסיע-אָפּמאַך צווישען די סאָוויעטען און רומע-ניען.

מ'זאָגט, אז א בעדייטענדע ראָלע אין די דאָזיגע אונטערהאַנדלונגען שפּילט די פּוילישע דעלעגאַציע, וועלכע האָט פּראָפּאָנירט די סאָוויע-טען א קאָמפּראָמיס-פאָרמולע — א מעגליכע צום אָננעהמען סיי פאַר די סאָוויעטען, סיי פאַר דער רומענישער רעגירונג. מ'מעגט, אז די אונטער-האַנדלונגען געפינען זיך אויף א גוטען וועג.

א בילד פון די פראַנצויזישע מאַנעוורעס:

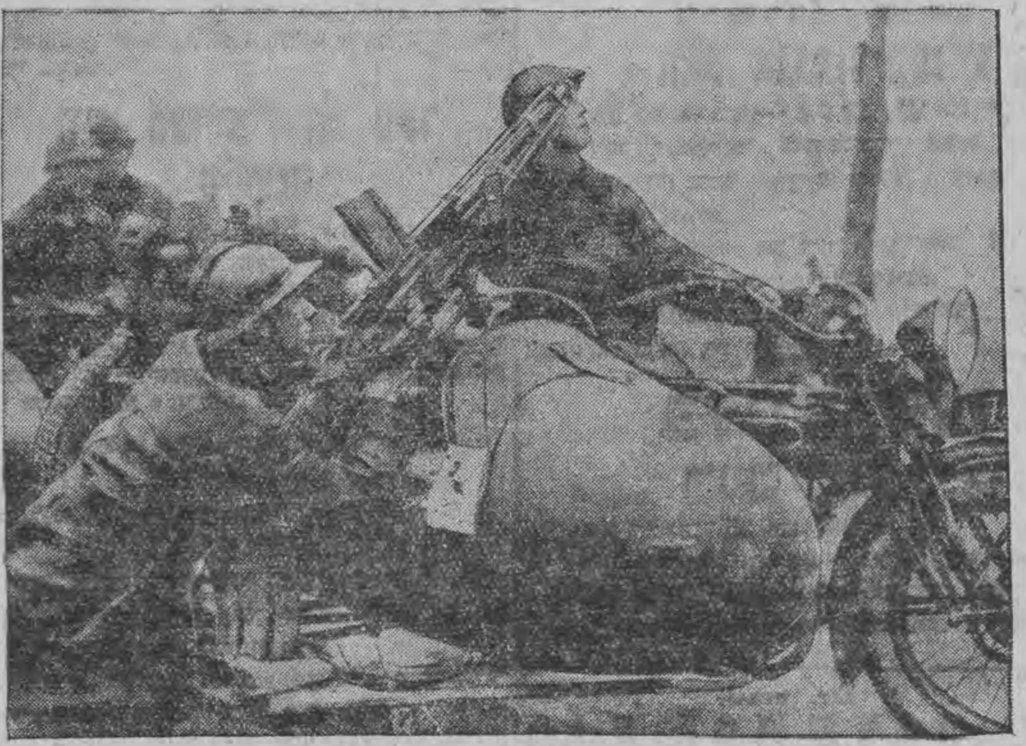

אפוועהר געגען עראָפּלאַנען.

קלעפּ אויף א פוסבאָל-מעטש אין וואַרשא

וו א ר ש אָ, 25. (טעלעפאָניש)

היינט איז אויפ'ן שפּיל-פּלאַץ „סקרא" פאָר-געקומען א מעטש צווישען „סאַמסאָן" און „סאַרמאַטא"

עס איז אויסגעבראָכען א מורא'דיג געשלעג, און ס'איז געקומען דערצו, אז פּאָליציי האָט גע-מוזט איינטערווענירען.

די שטרייקען אין בערלין

ב ע ר ל י ן, 25 (ספּ. טעל.)

אין א רייהע פאַבריקען האָבען פערשטרייקט די ארבייטער, מחמת דער לוין-רעדוקציע, לויט דעם לעצטען דעקרעט פון מלוכה-פרעזידענט.

אין דעם רוב פאַלען האָט זיך דער שטרייק פערענדיגט מיט דעם נצחון פון די ארבייטער.

א גרויסע שרפה הינטער לעמבערג

ל ע מ ב ע ר ג, 25 (טעלעפאָניש)

אין דמיטרי הינטער לעמבערג איז אויסגע-בראָכען א שרפה, מיט'ן רויך זענען אוועק 156 הייזער מיט'ן גאַנצען אינווענטאַר און היי-יאָהריגען שניט.

אונטער'ן פרייען הימעל אָהן א דאַך איבערן קאָפּ, געפינען זיך 60 משפּחות.

דער היזק בעטרעפט איבער א האַלבען מיליאָן זלאָטעס.

מען גט זיך אין אמעריקא אבי צו בלייבען אויף די פּאָסטענס

וו א ש י נ ג ט אָ ן, 25 (ספּ. טעל.)

דאָס געזעץ, וואָס בעשטימט, אז מחמת דער ארבייטסלאָזיגקייט מאָר מען נישט אין די מלוכה-אמטען בעשעפטיגען מענער מיט זייערע פרויען, האָט געבראַכט דערצו, אז פיל מענער און פרויען גיבען אָן, אז זיי וואוינען אין סעפּאַראַציע.

אזוי ווי דער רעגירונג האָט זיך אויסגע-וויזען, אז אזעלכע סעפּאַראַציע מעלדונגען זענען פיקטיווע, האָט מען זיי קוועסטיאָנירט און געמאַכט די פערשידענע אָנגעבער מניעות.

די מענער און פרויען הויבען דעריבער אָן ארייצוטראָגען אין די געריכטען מאַסען ביטעס וועגען גט'ן.

ארום די פּלענער איינצופירען א 40-שעה'דיגע ארבייטס-וואָך

זשענעווע (יט"א) די בעשלוסען פון אַדמי-ניסטראַטיוו-ראַט פון אינטערנאַציאָנאַלען ארבייטס-אַמט וועגען צונויפרופען א ספּעציעלע טעכנישע קאָנפערענץ געווידמעט דער פראַגע פון דער 40-שעה'דיגער ארבייטס-וואָך אין דער אינדוסטריע שטעלען מיט זיך פאָר א גרויסען אינטערעס אויך פאַר דער יודישער וועלט. ווי בעקאַנט, האָבען אין די לעצטע יאָהרען די קרייזען, וועלכע פערטיידיגען זיך ספּעציעל מיט'ן שוץ פון שבת געשאָנקען דער דאָ-זיגער פראַגע די גרעסטע אויפמערקזאַמקייט. זיי האָבען אינטערווענירט אין דעם זין אין אינטערנאַציאָנאַלען ארבייטס-אַמט. ביז איצט העררשט נאָך נישט קיין איינשטימיגקייט, צי דאַרף די 40-שעה-דיגע ארבייטס-וואָך איינגעפיהרט ווערען דורך דעם 7-שעהדיגען ארבייטס-טאָג אָדער דורך די 5-טעגיגע ארבייטס-וואָך. די איטאַליענישע רעגירונג, וואָס איז די איניציאַטאָרין פון דעם פּלאַן שטיצט די 5-טעגיגע ארבייטס-וואָך, וואָס וועט אויך ענערגיש פערטיידיגט דורך די „שומרי שבת".

רעשטען

לאָדז, נאַוואָמיעסקא 5

פראָנט, 2-טער שטאָק

פערשידענע קאַמגאַרנס ביליגער, טאַמאַשאָווער און לאָדזער אויף אנציגער און פּאַלטענס

ווי אויך די מאָדערנסטע דאַמען-שטאָפען אויף פּאַלטענס און קאָסטיומען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך, ביי

SZCZĘSLIWY

געדענקט נאָר

אין פראָנט, II-שטאָק

ווילדע, שמוציגע, צולאָזענע מחנות

וואָס עס שטעלט מיט זיך פאָר דאָס כינעזישע מיליטער

נעגען די אָנשויאונגען פון אַלע פעלקער אויף מיליטער, ווערען די זעלנער אין כינע, פון אוראַלטע צייטען, גערעכענט פאַר נידערטרעכטיגע פערזאָנען, גלייכען צו גזלנים. אין כינע איז נישט קיין שטערונג ארייננצוקומען אין מיליטער, אויב עמיץ האָט פריהער געהערט צו א באַנדיטען-באַנדע. פּונקט דער היפוך: דאָס גיט א גאַראַנטיע, אז א פריהערדיגער באַנדיט וועט זיין א גוטער זעלנער. דער פאָטער פון איצטיגען מאַרשאַל דזשאַן-סוע-לאַן, דזשאַן-סאָ-לין, איז א לענגערע צייט גע-ווען דער ראש פון א באַנדע כונכוזען. ער האָט בעוויזען אָנצוקלויבען פון די רויבען א גאַנץ היפּש פערמעגען און האָט סוף כל סוף בעקומען דעם טיטול מאַרשאַל. דער זוהן האָט שוין דעם טיטול גע'ירש'ענט נאָכ'ן פאָטער. דער געגעראַל מאַ-דזשאַן-שאַן, וואָס לאָזט אזוי נישט רוהען די יאַפּאַנער, קען נישט שרייבען און נישט לעזען קיין כינעזיש.

אין כינע איז נישט פאַראַן קיין מיליטער-פליכט. אזוי ווי זעלנער ווערען גלייכען צו אויס-וואורפען איז קיין חידוש נישט, וואָס אין מיליטער טרעטען אריין מענשען, וואָס האָבען שוין נישט וואָס צו פערלירען, אָדער ארבייטסלאָזע. א זעל-נער בעקומט פּענסיע ארום 6 דאָרטיגע דאָלאַרען, דאָס מאַכט אויס איין אמעריקאַנער דאָלאַר. א חוץ דעם בעקומט ער די פולע מונדירונג און 10 סענט אויף עסען. דאָס עסען מוז ער זיך אַליין שאַפען. עס זענען פאַראַן אָפּטיילונגען, וואו די זעלנער בעקומען 6 דאָלאַר אָהן שום צוגאַבען. מען דאַרף אויך בעמערקען, אז זעהר אָפּט בעקומען די זעל-נער חדשים'ווייז נישט אויסגעצאָהלט זייערע פּעני-סיעס און צום סוף ווערט דאָס געלד פערפאַלען אין די ברייטע טאַשען פון די אָפיצירען, אָדער בענעראַלען. עס קומען אויף דעם באָדען אָפּט פאָר געשלעגען און גאַנצע גרופּען פערלאָזען די מילי-טערישע רייהען מיט דער בעוואָפענונג אין די הענד. די אָפּגעשפּאָלטענע טרעטען צו צו די כונ-כוזען. דער סיסטעם פון זעלבסטפּראָוויאַנטירונג האָט אויסגעאַרבייט מאַראָדערען פון די זעלנער און איז א קוואַל פון מיסברויכען.

דאָס שרעקליכסטע פאַר די כינעזישע פּויערים איז די ידיעה, אז צום דאָרף דערנעהנטערט זיך א מיליטער-אָפּטיילונג. אין דאָרף הויבט זיך אויף א געוויין און געפילדער, גלייך ווי עס איז עמיץ געשטאָרבען. די זעלנער שטעהען אזוי לאַנג אין א דאָרף, ביז עס ווערט נישט אַלץ אויפגעגעסען. די שטייערען אויף אויסציהאַלטען דאָס מיליטער אין כינע זענען אויסערגעוועהנליך גרויס. אין יאָהר 1922 א שטייגער האָט מען אויף א געוויסער פּראָווינץ ארויפגעלעגט 120 מינים שטייערען לטובת דעם מיליטער און אַלע אויף די נויטווענ-דיגסטע זאַכען. דער הויך פון די שטייערען איז אנבעלאַנגט פון דעם ווילען פון דעם, וואָס פיהרט די שטייער איין. פאַר דער בעפעלקערונג זענען אייגענטליך ליבער די כונכוזען איידער דאָס רע-גולערע מיליטער, ווייל דאָס רעגולערע מיליטער רויבט אָפּ ביז צום לעצטען פאָדעם און די כונכו-זען בעקומען נאָר אַ'אויסקויף-סומע און בעווייזען זיך נישט מעהר.

די אונבעגרענצטע צולאָזענקייט פון דעם רעגולערען מיליטער לאָזט זיך פיהלען ספּעציעל בעת א ריקצוג. א שטייגער אין די בערג פון כינגאַן האָט א צוריקציהענדע מיליטער-אָפּטיילונג געטראָפען א כינעזישע פאַמיליע, וואָס איז בע-שטאַנען פון פאָטער, מוטער און צוויי קינדער אויף א פוהר. די זעלנער האָבען זיי ארויסגעוואָרפען פון דער פוהר, אוועקגערויבט אַלץ, וואָס זיי האָ-בען געהאַט ביז צום לעצטען פאָדעם און זיי איבערגעלאָזט אויפ'ן וועג אויף נאַס גענאַד. די קליינע זענען פערפרוירען געוואָרען, די עלטערען האָבען זיך אויפגעהאַנגען.

דאָס אויסערליכע אויסזעהען פון דעם כינע-זישען מיליטער ענטשפּרעכט זייער אינערליכען אינהאַלט. זייערע אוניפאָרמען זענען שטענדיג שרעקליך ברודיג, צוריסען און פול מיט „לעבעדיגע זאַכען", זומער און ווינטער טראָגען זיי די זעלבע טוכענע אויף שיך פילץ-באָדעשוועס. קיין שום איבונגען זענען נישט פאַראַן. זיי קענען נאָר ווי אזוי עס איז נישט אָנלאָדען די ביקס און האָבען קיין אָהנונג נישט וועגען שיסען. אין א רעגען ווילען זיי נישט קעמפען, ביינאַכט אוודאי נישט! געוועהנליך שיסען זיי אין געגנער נישט געצילט. אויב א קאַמפּס-ווערט האָבען נאָר די אָפּטיילונגען, וועלכע זענען צוזאַמענגעשטעלט פון כונכוזען.

מען דאַרף אָבער בעמערקען, אז מאַטעריאַל אויף זעלנער זענען די כינעזער א זעלטען גוטער. זיי זענען אויסדויערנד אויף קעלט, הונגער און לאַנגע מאַרשען. גיט מען נאָך צו די פולע גלייכ-גילטיגקייט צום טויט, איז צו פערשטעהען, וואָס פאַר א גלענצענדער מאַטעריאַל דאָס וואָלט געוועזען אויף רעגולערע קאַדרען. אַלס בעווייז קענען דינען די לעצטע קאַמפען אונטער שאַנכי, וואו די כינע-זער האָבען דערוויזען, אז זיי קענען קעמפע.

אין יעצטיגען צושטאַנד, ווי עס געפינען זיך איצט די כינעזישע ארמעען, קען מען זיי ערנסט נישט נעהמען און די יאַפּאַנער, קאָנען זיך מיט זיי שנעל אַנ'עצה געבען. אין אַכט קענען נאָר גענומען ווערען די כונכוזען, צווישען וועלכע עס געפינען זיך גוט אָרגאַניזירטע אָפּטיילונגען און וועלכע קענען א דאַנק די בערגיגע און וואַלדיגע געביטען זיך לאַנג און מיט ערפאָלג אַקעגענשטע-לען די יאַפּאַנער.

„נייער פאלקסבלאט”

לאדז. 26 סעפטעמבער 1932

א קאָנגרעס
פאַר עקאָנאָמישען זעלבסטשוץ

ווער עס טראַכט זיך אַריין אין אונזער פּראָבלעם, מוז אַנערקענען, אַז די וויכטיגסטע אורזאַך פון דעם יודיש־עקאָנאָמישען צוזאַמענברוך, פון דעם אונטערגאַנג פון די יודישע האַנדעלס־ און פערמיטלער פרנסות איז נישט נאָר דער אַנטיסעמיטיזם; עס זענען פערהאַן פיל געפעהרליכערע אורזאַכען, וועלכע ליגען נישט אויבען־אויף און לאָזען זיך נישט אַזוי לייכט פערדאַמען ווי דער אַנטיסעמיטיזם. די דאָזיגע טיפערע אורזאַכען דאַרף מען זוכען אין דער עקאָנאָמישער פּאָליטיק פון די רעגירונגען, אין דער קאָנצענטראַציע פון די גרויסע אונטערנעהמונגען אויפ'ן חשבון פון די קלענערע, אין דער פערשפּרייטונג פון די קאָנסום־קאָאָפּעראַטיווען און פון די מלוכה־מאָנאָפּאָלען.

אין דער ליכט פון דעם איצטיגען אַלגעמיינעם קריזיס זעהט מען בעשיינפערליך אַז די וועלט האָט אַ צו גרויסען פערמיטלונגס־אַפּאַראַט, צופיל מענשען פערנעהמען זיך מיט דעם פערקויפען און פערטיילען פּראָדוקטען, ער מוז פערקלענערט און רעאָרגאַניזירט ווערען, דאָס איז פאַר יודען אַ פיל גרעסערער קלאַפּ ווי פאַר אַנדערע פעלקער. מחמת קיין פאָלק איז נישט בעשעפטיגט געווען אין אַזאַ מאָס ביי דער פערטיילונג פון פּראָדוקטען, דאָס הייסט, אין האַנדעל און פערמיטלעריי. ווי דאָס יודישע פאָלק. די דאָזיגע אורזאַכען וואָס פערוואַנדלען מיליאָנען יודען אין אָרימעלייט, וועלען אויך אָנהאַלטען דעמאָלט, ווען דער איצטיגער קריזיס וועט קלענער ווערען אָדער אינגאַנצען פערשווינדען, זעהט מען וואָס אַלץ, מוז מען טראַכטען וועגען אַ לאַנגזאַמען אינעווייניגסטען איבערבוי, וועגען אַ שווערער, אינעווייניגסטער רעאָרגאַניזאַציע פון די יודישע בעשעפטיגונגען. זעהט מען אָבער הויפּטזעכליך דעם אַנטיסעמיטיזם, דעמאָלט איז מען דאָס רוב יוצא בלויז מיט דעם וואונש עטוואָס צו ענדערען אין דרויסען.

איך ווייס, אַז ביי דעם איבערבוי פון דעם יודישען עקאָנאָמישען לעבען איז דער אָפענער אָדער בעהאַלטענער אַנטיסעמיטיזם פון מאַנכע רעגירונגען זעהר אַ גרויסע מניעה, אָבער די דאָזיגע מניעה מוז אין יעדען לאַנד בעקעמפט ווערען לויט די לאָקאַלע פּאָליטישע און עקאָנאָמישע אומשטענדען.

דער אינטערעס פון די ברייטע קרייזען פון דעם אַמעריקאַנער יודענטום צו דער קאָנגרעס־איידעע, איז מיר פּסיכאָלאָגיש דורכאויס פערשטענדליך, ער שטאַמט קודם כל פון דעם אומרוה וועגען דעם גורל פון די יודען אין אייראָפּאַ און פון דעם שטאַרק מאָראַלישען געפיהל, אַז מען טאָר נישט שווייגען. מערקווירדיג איז אָבער וואָס עס איז ביז איצטער נישט אַרויסגעבראַכט געוואָרען קיין שום קאָנקרעטער פּלאַן, קיין פּראַקטישער פּראָגראַם, פאַר אַ'אַ קאָנגרעס, פערהאַן אַ סך גוטע האַרציגע יודען, וואָס האָבען בטבע אַ בלינדען גלויבען אין דער מאַגישער קראַפט פון אַזעלכע אונטערנעהמונגען ווי אַ קאָנגרעס, זיי זענען פון תמיד אָן גרייט צו זעהן אין איהם די לייכטסטע תרופה געגען די שווערסטע צרות...

אונטער געוויסע אומשטענדען קאָן אַ יודישער קאָנגרעס האָבען אַ רעאַלען ווערט, אָבער — און דאָ זעהט אַ גאַנצע רייהע רעזערוואַציעס; דער קאַמף געגען אַנטיסעמיטיזם טאָר נישט בעצייכענט ווערען אַלס די אויפגאַבע פון אַזאַ קאָנגרעס. דאָס וואָלט בעזונדערס אין די היינטיגע פערהעלטענישען, געווען אַ ברכה לבטלה, כאָטש די אָפענע מאַסען־אַקציע איז תמיד ווירקזאַמער איידער די געהיימע שתדלנות, איז דאָס אָבער נאָר ווען עס האַנדעלט זיך וועגען רעאַלע טאַטען. קאָנגרעסען אָבער ווי די, וואָס ווערען ביי אונז געפּלאַנט, געהערען נישט צו דער דאָזיגער קאַטעגאָריע, איך זעה אויך נישט דעם אַדרעס, אויף וועלכען אַ יודישער קאָנגרעס וואָלט זיך געקאָנט ווענדען אין דער פראַגע וועגען יודישע רעכט. לײדער מוז מען איינזעהן, אַז אַזוי לאַנג ווי עס פעהלט נאָך אויף דער וועלט יענע אינטערנאַציאָנאַלע אינסטאַנץ וואָס זאָל פאַקטיש האָבען דעם ווילען און די מעגליכקייט זיך אַריינצומישען אין די פּאָליטישע ענינים פון די איינצעלנע לענדער איז יעדע ווענדונג צו דער וועלט פאַקטיש אַ ווענדונג „אין דער וועלט אַריין”...

אונזערע פּאָליטישע פראַגען זענען אין יעדען לאַנד פערשידען. סוף כל סוף וועלען אונזערע פאָדערונגען פערווירקליכט ווערען נאָר אין דער מאָס אויף וויפיל זיי וועלען ווערען אַ טייל פון די פּראָגראַמען פון די אַלגעמיינע דעמאָקראַטישע פּאַרטייען אין יעדען לאַנד בעזונדער. דאָס צו דערגרייכען איז די אויפגאַבע פון דער יודישער פּאָליטיק אין די איינצעלנע לענדער. קפיצת הדרך איז דאָ לײדער נישט מעגליך, דער גורל פון די פּאָליטישע פאָדערונגען פון די פּוילישע און רומענישע יודען וועט ענטשיידען ווערען נישט אין זשענעווע, נאָר אין וואַרשע און אין בוקאַרעשט, און עס איז לאַנג צייט אויסצוואָרצלען די שעדליכע און לעכערליכע איינרעדעניש אַז דאָס פאָלק ישראל איז כלומרשט אַ שוץ קינד, אַ בן־יקיר'ל פון פעלקער־בונד, וואָס נאָר עפּעס איז „איך וועל דערצעהלען דעם טאַטען”...

אַ יודישער וועלט־קאָנגרעס קאָן אָבער יאָ האָבען אַ ממשותדיגען ווערט, ווען ער זאָל זיך פערנעהמען מיט אַזעלכע פראַגען פון אינעווייניגסטען יודישען לעבען, וועלכע קאָנען פערענטפערט ווערען אויף איין אופן מיט דער הילף פון אַלע טיילען פון דעם וועלט־יודענטום, אַזעלכע פראַגען זענען פערהאַן נאָר אויף דעם געביט פון דער יודישער עקאָנאָמישער נויט. די דאָזיגע פראַגען זענען נאָך נישט ווי געהעריג אויפגעקלערט, עס האַנדעלט זיך וועגען דער אָרגאַניזירונג פון אַ יודישען עקאָנאָמישען זעלבסטשוץ, צו דעם צוועק מוזען אָבער קודם כל פאָרקומען יודיש־עקאָנאָמישע קאָנגרעסען אין יעדען לאַנד בעזונדער. נאָר דאָרטען קאָנען ווי געהעריג אויפגעקלערט ווערען די קאָנקרעטע אויפגאַבען פון דער יודישער עקאָנאָמישער פּאָליטיק, אין דעם בעטרעפענדיגען לאַנד. די דאָזיגע פּאָליטיק בעשטעהט פון פאָדערונגען צו די רעגירונגען און פון קאָנסטרוקטיווע ווירטשאַפטליכע פּלענער פון יודישער זעלבסטהילף. — צווישען די דאָזיגע פּלענער זענען פערהאַן אַזעלכע וואָס זענען גלייך נויטיג אין פּוילען ווי אין רומעניען, אין ליטע ווי אין לעטלאַנד און וואָס זייער פערווירקליכונג הענגט אין אַ גלייכער מאָס אָפּ פון דער הילף פון דעם גאַנצען יודענטום. צו אָט דעם מין אויפגאַבע, וואָס זענען זעהר וויכטיג אין דעם אָרגאַניזירטען יודישען קאַמף געגען אונזער עקאָנאָמישען חורבן, געהערען אַזעלכע לעבענס־פראַגען ווי קרעדיטען פאַר האַנדווערקער, פאַר לאַנדווירטשאַפטליכע און אינדוסטריעלע קאָאָפּעראַטיווען. א.אַז.וו.

אויף אַזאַ אופן וועט די נויטיגקייט פון שאַפען אַ יודישען קרעדיט־אינסטיטוט מוזען זיין איינער פון יענע אויספיהרען פון די עקאָנאָמישע לאַנד־קאָנגרעסען, וועלכע וועלען צוזאַמען מיט נאָך אַנדערע עהנליכע אַלגעמיינע פראַגען מוזען געבראַכט ווערען צו דעם אַלוועלטליכען יודיש־עקאָנאָמישען קאָנגרעס.

אַן אַלגעמיינער יודישער קאָנגרעס פאַר עקאָנאָמישען זעלבסטשוץ וואָלט אויך געקאָנט אויפנעהמען די פראַגע וועגען אַן אינטערנאַציאָנאַלע הלוואה פאַר יודישע פּראָדוקטיווע קרעדיט־צוועקען. וואָס זאָל גאַראַנטירט ווערען פון יעדער מזרח־אייראָפּעאישער מלוכה, אין די גרעניצען פון דער סומע וואָס וועט אַריינפליסען און צירקולירען אין דעם בעטרעפענדיגען לאַנד.

נאָר אַ קאָנגרעס מיט אַ קלאָרען פּראָגראַם געשטיצט אויף די ערפאַהרונגען און די פערשיידענע קרעפטען פון די יודישע עקאָנאָמישע לאַנד־קאָנפערענצען, וואָלט געקאָנט דערהויבען די עקאָנאָמישע דאגות פון מיליאָנען יחידים צו אַ נאַציאָנאַלע זאָרג פון דעם כלל און אַרויספיהרען די יודישע אויפבוי־אַרבייט פון די ענגע גרעניצען פון דער היינטיגער יודישער געזעלשאַפטליכקייט. („יוי. טאָג”)

ד"ר מ. סינגאַלאָווסקי

דירה-געלד — די נויט פון בירגער
עס מוז אויף דעם געביט עפּעס געטון ווערען

אפילו דער קראקאווער „א. ק. צ.”, וועלכער האט שטענדיג די גרעסטע פערשטענדעניש פאר די נויטען פון די הויזבעזיצער און היט אפ, אז עס זאל זיי חלילה קיין עוולה נישט געשעהן, מוז אנערקענען. אז אין בעציהונגען צווישען די ווירטס-לייט און לאקאטארען קומט פאר עפעס זעהר נישט נארמאלעס, אז די ווירטסלייט זענען געווארען די שיכט, וועלכע שלינגט ממש איין דעם בירגער.

אין אנ'ארטיקעל, וואס איז געשריבען זעהר פארזיכטיג און איז פול מיט בעווארענישען, כדי די הויזבעזיצער זאלען נישט ליידען קיין גרעסערע עוולה, קאנסטאטירט די צייטונג, אז דעם דורכ-שניטליכען בירגער ווערט מיט יעדען טאג אלץ מעהר אונמעגליך צו בעפרידיגען די אפעטיטען פון ווירטסלייט. די פערדינסטען פון אלע כמעט בירגער זענען געפאלען און אויב דאס דירה-געלד האט מיט א צוויי-דריי יאהר צוריק בעטראפען 15—20 פראצענט פון דורכשניטליכען פערדינסט, בעטרעפט עס היינט ביז פערציג פראצענט. ס'איז דערגאנגען אזוי ווייט, אז מאנכע הויזבעזיצער לע-נען פאר די לאקאטארען צו פערקלענערען דאס דירה-געלד, אבער דעם גרעסטען טייל פאלט אפילו נישט איין אזא זאך און דערפון קומט ארויס דאס, וואס די לאקאטארען בלייבען שולדיג גרויסע סומען דירה-געלד, עס קומט צו פראצעסן, צו עקסמיסיעס א. א. וו. אין ארטיקעל ווערט ווייטער אנגעוויזן, אז צום ערגסטען איז די לאגע פון די לאקאטארן, וועלכע האבען געשלאסען מיט די ווירטסלייט לאנגטערמינינע קאנטראקטען, די קאנטראקטען זענען בערעכנט אויף גרויסע סומעס, וועלכע דערגרייכן כמעט דאס פערדינסט פון לאקאטאר. מיט איין ווארט, עס איז אזא לאגע. ווען ביידע צדדים דראהט א רואין.

וואס זשע דארף געטון ווערען: פרעגט די צייטונג און ענטפערט: קודם כל וואלט מען געדארפט אנערקענען די לאקאטארען, וועלכע זענען געבונדען מיט לאנגטערמיניגע קאנטראקטען, אז זיי זאלען קענען די קאנטראקטען אויפלעזן. פונקט אזוי ווי ס'איז אנערקענט געווארען דאס רעכט צו אויסלעזן קאנטראקטען מיט די אנגעשטעלטע, וועלכע נעהמען מעהר ווי דריטהאלבען טויזענד זלאטעס א חודש גאזשע.

ווייטער לעגט פאר דער פובליציסט פון „א. ק. צ.” אז די גרעסערע דירות, אנהויבענדיג פון פינף צימערן, זאלען ארויסגענומען ווערען פון דעם לאקאטארען-שוץ. אזעלכע פרייע דירות זענען איצט פאראן לרוב. אין די נייע הייזער בעטרעפט דאס דירה-געלד פון אזעלכע וואוינונגען כמעט שוין אזוי פיל, וויפיל אין די אלטע הייזער עס וואלט אלזא געווען גלייך, אז די דאזיגע דירות זאלען זיין פריי פון לאקאטארען-שוץ. וואס אנבעלאנגט די קלענערע דירות. אנהויבענדיג פון פיר צימער, דארף מען איינפיהרען א רעדוקציע פון דירה-געלד אויף א צייט פון צוויי דריי יאהר א פופצעהן ביז צוואנציג פראצענט. אזוי ווי אבער עס זענען פאראן אזעלכע צענטערען, וואו די בעפעלקערונג איז צום גרעסטען טייל ארבייטסלאז, דארף מען אין די דאזיגע צענטערען דערלאזען אויף א גרעסערע רעדוקציע פון דירה-געלד, וואס דאס דארף געשעהן לויט פארשלאגען פון די געגעבענע שטאדט-ראטען.

די צייטונג מאכט נאך עטליכע פארשלאגען, וועלכע האבען אלץ אין זין די אינטערעסען פון די באלעבאטים, נישט ווייניגער ווי די אינטערעסען פון די לאקאטארען, א שטייגער, אז דער מאראטאריום, וואס איז געגעבען געווארען פאר ארבייטסלאזע, זאל בעגרעניצט ווערען מיט א גענוי בעשטימטער צייט און נאך דער צייט זאל די זארג וועגען דירה-געלד פון די ארבייטסלאזע איבערגעהן צו די אנשטאלטען, וואס פערנעהמען זיך מיט עפענטליכער פערזארגונג און עהנליכע אנדערע.

נישט קיין „דריט רייך”, נאר א „צווייטע רעפובליק”
היינריך מאן מיינט, אז היטלער'ן קאן איצט יעדער שלאגען אין דייטשלאנד

דער בעריהמטער דייטשער שריפטשטעלער, היינריך מאן, האט פערעפענטליכט אין דער פראנצויזישער צייטונג „דעפעש דע טולוז” א אינטערעסאנטען ארטיקעל, וועגען דער אינערליכער לאגע אין דייטשלאנד. מיר גיבען דא אויסצוגען פון זיין ארטיקעל:

היטלער און זיין באנדע זענען פאליטיש דורכגעפאלען. זייער ערפאלג ביי די מאסען איז נישט אויסגענוצט געווארען און זייער פאליטישער איינפלוס דארף מיט דער צייט אפטרעטען זיין ארט פאר'ן איינפלוס פון אנ'אנדערער פארלאמענטארישער פארטיי: קאטוילישער צענטער, אדער סאציאל-דעמאקראטיע, ווייל זיי אליין זענען נישט קיין פארלאמענטארישע פארטיי. פון דער אנדערער זייט זענען זיי געווען אונפעהיג צו עראבערן די דיקטאטור. היטלער האט געקענט בעטען די דיקטאטור ביי הינדענבורג'ן בלויז ווי א מתנה. ער האט געבעטען דעם אלטען מארשאל לאזען איהם ווערען „א מוסאליני”. דאס איז א קליין צופיעשטשעט קינד. אבער מען גיט איהם נישט פונדעסט וועגען אלץ, וואס ער בעט.

בעטען ביי הינדענבורג'ן „די גאנצע מאכט” – הייסט נישט קענען לחלוטין דייטשלאנד. אין דער אמת'ן זענען הינדענבורג'ס קרייזען טאקי די, וועלכע האבען תמיד געהאלטען „די גאנצע מאכט” פאר זיך אליין און וועלכע זענען געווען געצוואונגען אפצוטרעטען אין 1918 בלויז אונטער'ן דרוק פון די געשעהענישען. דער דאזיגער אמאליגער קלאס האט איצט ווידער צייטווייליג בעקומען די מאכט. זיין ערשטער געדאנק איז נאטירליך געווען אזוי לאנג צו מאנעווירען, ביז עס וועט ווערען אויס פארלאמענט. דאס וועט איהם אבער געלונגען בלויז ביי געוויסע בעדינגונגען. זיין צווייטער געדאנק צו מאכען א סוף מיט די היטלעריסטען האט זיך איצט פערענדיגט מיט ערפאלג.

פאפען און זיינע פריינד ערלויבען די נאציאנאל-סאציאליסטען צו שפאצירען אין די מונדירען, און די ארימע מענשען מיינען דעריבער, אז זיי זענען עפעס אין זיי טון אב דעריבער פערשידענע געוואלדטאטען. אבער דאס פאלק זעהט אט וואס: קענען זיי מיטארבייטען פראקטיש? ניין, קעמפען געגען דער נויט? ניין, אויפהויבען דעם אינטערנאציאנאלען פרעסטיזש פון דייטשלאנד? אויך נישט. עס איז נישטא אזא מין אטראקציע וואס זאל זיי ווייטער ציהען עולם.

אין פאן-פאפען און זיינע פריינד „די רעטער פון דער בורזשואזיע” זעהט היינריך מאן „רעכטע רעפובליקאנער” און ער האלט, אז די דייטשע רעפובליק קען גערעטעוועט ווערען:

„עס זענען נאך פאראן עטליכע רעפובליקאנער, וואס רעוואלטירען זיך געגען דער ווידעראויפלעבונג פון דער הערשאפט פון די אריסטאקראטען און גענעראלען. אין פלוג ווייסען זיי, אז דאס זענען נישט די אמאליגע מיליטער-לייט, נישט די אמאליגע אדעל. דאס איז דער לעצטער רעזערוו פון דער בורזשואזיע גאנץ פעסט און איז געניט אין אלע פרטים פון דער מאכט. די רעפובליקאנער זענען צופרידען, וואס עס איז נאך פאראן עפעס אזוינס. זייער אויסערליכער ווידערשטאנד קומט פון זייער חרפה, וואס זיי האבען פערפעהלט אלץ, אבער טאקי אלץ. וואס וואלט געקענט פערשטארקען די רעפובליק.

דער פועל יוצא פון דער שוואכקייט פון די רעפובליקאנער איז איצט קלאר, און וועט זיין א גוטע לעקציע. קודם כל וועלען די רעפובליקאנישע פארטייען מוזען אננעהמען ראדיקאלע בעשלוסען. די סאציאל-דעמאקראטיע, די מילדעסטע און די פשרה'דיגסטע בירגער זענען פליצלינג ארויס מיט א כמעט ברוטאלען פראגראם פון סאציאליזאציע, אין וועלכען זיי גלויבען נאך אליין נישט. זיי וועלען אבער מוזען אין איהם גלויבען דעם טאג, ווען זיי וועלען קומען צו דער מאכט. און דער דאזיגער טאג וועט בעשטימט קומען. עס וועט קומען נישט דאס „דריטע רייך”, נאר די „צווייטע רעפובליק”.

היינריך מאן פערענדיגט זיין ארטיקעל אזוי:

„עפעס האט זיך געענדערט זייט דעם אנארכיסטישען טעראר פון די „נאציעס” און זייט פאן-פאפענ'ס רעאקציע. די לאגערען זענען קלאר צוטיילט. בעת די פרעזידענטען-וואהלען האבען די רעפובליקאנער געגלויבט נאך, אז בלויז דער פאפולערער נאמען פון א רייכס-מארשאל וועט קענען פערטרייבען היטלער'ן. היינט, אויב דער אלטער פרעזידענט זאל שטארבען, — וועט מען קענען ארויסשטעלען אבי וועלכען רעפובליקאנער, וואס איז אביסעל בעקאנט: ברינינג, ד"ר עקענער, אדער לעבע, וועלכער איז געווען רייכס-פרעזידענט. יעדערער פון זיי וועט וואהרשיינליך האבען די זעלבע צאהל שטימען, וואס הינדענבורג. יעדערער פון זיי וועט שלאגען היטלער'ן.

די יודיש-סאוויעטישע פרעסע אלארמירט וועגען דער לאגע אין די יודישע קאלכאזען

מאסקווע (יט"א) די פראגע ווענען פערפעסטיגען די איבערוואנדערער אויף די ערטער און אפהאלטען דעם שטראם פון צוריקפאהרען פון די מאסען איבערוואנדערער אין ביראבידזשאן, קרים און אוקראינע, גיהט אלץ נישט אראפ פון טאג-סדר אין דער יודיש-סאוויעטישער פרעסע.

פון די אלע דריי פונקטען פון יודישער איבערוואנדערונג — ביראבידזשאן, קרים און אוקראינע קומען אן אין די יודישע צייטונגען בעאונרוהיגענדע ידיעות וועגען איבערוואנדערער, וואס פאהרען צוריק אוועק אין זייערע אויסוואנדערונגס-ערטער, און פון נאך א גרעסערע צאהל, וואס קלויבט זיך אוועקצופאהרען, אויב עס וועלען נישט אנגענומען ווערען קיין מיטלען צו שאפען פאר די איבערוואנדערער די מינימאלסטע בעדינגונגען פון א נארמאלער עקזיסטענץ. אמשאפסטען לאזט זיך פיהלען דער מאנגעל פון דירות.

די צייטונגען פאדערן, אז די קאנטראל-קאמיסיע און די פראקוראטור זאלען צוציהען די שולדיגע אין דער שווערער לאגע פון די איבערוואנדערער צו שטרענגער פעראנטווארטליכקייט.

Dr. med. **H. LUBICZ**

ספעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.

צעגעלניאנא 7, טעל. 141-32

צוריקגעקעהרט.

נעמט אן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאכמ. און פון 5–8 אווענד. זונטאג פון 9–11 בייטאג.

ספאָרט=בעוועגונג

אינטערנאַציאָנאַלער לייכט=אַטלעטישער מעטש

פּוילען — טשעכיען $76\frac{1}{3}$—$75\frac{2}{3}$

שבת און זונטאָג איז אין פּראַג פאָרגעקומען דער לייכטאַטלעטישער מעטש צווישען פּוילען און טשעכאָסלאָוואַקיי. די פּוילישע רעפּרעזענטאַנץ איז זעהר פּייערליך אויפגענומען געוואָרען אין דער טשעכישער הויפּטשטאָט, בעזונדערס איז שטאַרק בעגריסט געוואָרען קוסאָטשינסקי.

דער מעטש האָט זיך אָנגעהויבען שבת נאָכמיטאָג ביי א רעקאָרד-פּובליקום. נאָכדעם ווי ס'זענען אָפּגעשפּילט געוואָרען די הימנען פוןביידע מלוכות, האָבען געהאַלטען רעדעס די פאָרשטעהער פון ביידע רעפּרעזענטאַנצען. די ערשטע קאָנקורענץ איז געווען דער וועט-לויף אויף 110 מעטער מיט שטערונגען. פּוילען איז ביי דער דאָזיגער קאָנקורענץ רעפּרעזענטירט געווען דורך נאָוואַשעלסקי און טראַיאַנאָווסקי, טשעכיען — דורך יאַנדערא און קאָמאַנען.

דאָס ערשטע אָרט האָט פאַרנומען נאָוואַשעלסקי אין 15,7 סעק. פאַר יאַנדעראַ און קאָמאַנען.

אין 100-מעטער-לויף האָבען די ערשטע צוויי ערטער פאַרנומען העידוק און ענגעל פאַר טראַיאַנאָווסקי און משיזש. ענגעל האָט אדורכגע-מאַכט דעם שטח אין 11,2 סעק.

אין קויל-וואַרפען האָט געפיהרט דער פּויל-שער רעפּרעזענטאַנט העליאַש, וועלכער האָט געוואָרפען אויף 15,55 מעטער. ער האָט אָבער געהאַט א געפעהרליכען קאָנקורענט אין דעם טשע-כישען אָלימפּיער דאָודאַ, וועלכער האָט געוואָרפען 16,20 מעטער און אזוי-ארום געשלאָגען דעם איצטיגען וועלט-רעקאָרד פון מעקסטאָן מיט 3 און א האַלב צענטימעטער.

אין 5000-מעטער-לויף האָבען אנטיילגענומען קוסאָטשינסקי און הארטליק מצד פּוילען — קאָש-טשאַק און לעדער מצד טשעכיען. דאָס ערשטע אָרט האָט פאַרנומען קוסאָטשינסקי אין 15,12, צווייטער הארטליק, דריטער קאָשטשאַק.

אין הויך-שפּרונג האָט דאָס ערשטע אָרט פאַרנומען דער פּאָלאַק פּלאָווטשיק — 1,85 מ.

אין 400 מעטער-לויף: דאָס ערשטע אָרט האָט פאַרנומען פישער (טשעכיען). דאָס צווייטע ביניאַקאָווסקי (פּוילען), דריטער מילער (פּוילען).

אין 800-מעטער-לויף האָט דאָס ערשטע אָרט פאַרנומען קוזשמיצקי (פּוילען) אין 1,59,9, דאָס צווייטע — מאַשעווסקי (פּוילען), דאָס דריטע ד"ר דראזדא (טשעכיען).

די שטאַפעטע 4×100 האָט געוואונען די טשעכישע רעפּרעזענטאַנץ. די פּוילישע רעפּרעזענ-טאַנץ איז בעשטאַנען פון נאָוואַשעלסקי, טראַ-יאַנאָווסקי, ביניאַקאָווסקי און טשיזש. די טשעכישע — היידוק, כמיעלניצקי, פישער און ענגעל. די פּוילישע שטאַפעטע, וועלכע האָט פאַרנומען דאָס צווייטע אָרט האָט געדאַרפט בעקומען 6 פּונקטען די שטאַפעט איז אָבער דיסקוואַליפיצירט געוואָרען.

מיט דעם האָט זיך פאַרענדיגט דער ערשטער טאָג ביים צושטאַנד פון 43 און א דריטעל פּונקטען פאַר פּוילען און 38 און צוויי דריטעל פּונקטען פאַר טשעכיען.

דער צווייטער טאָג האָט זיך אָנגעהויבען מיט ווייט-שפּרונג. דאָס ערשטע אָרט האָט פאַרנו-מען האָפמאַן (טשעכיען) 7,17 מעטער, צווייטע נאָוואַק (פּוילען) 7.06 מעטער.

שפּיז-וואַרפען: ערשטער טורטשיק 64,44 מ. (פּוילען), צווייטער פלאַסעק (טשעכיען) 61 מעטער

200 מעטער מיט שטערונגען: 1) היידוק (טשעכיען) 22,8 סעק. 2) פישער (טשעכיען) 23,1 סעק. 3) טראַיאַנאָווסקי.

1500 מעטער-לויף: 1) קוזשמיצקי (פּוילען) 4,07,8 סעק 2) שימעק 4,08,8 סעק. 3) ד"ר דראזדא (טשעכיען).

שטאַב-הויך-שפּרונגען: 1) שניידער (פּוילען) 3,70 מעטער, 2) וואַטאווא (טשעכיען), 3) פלאַסעק (טשעכיען).

דיסק-וואַרפען: 1) העליאַש (פּוילען) 45,49 מעטער געשלאָגען דעם פּוילישען רעקאָרד. 2) דאָודאַ (טשעכיען) 44,54 מעטער. 3) וויעטשאָרעק (פּוילען) 40.94 מעטער.

שטאַפעט 4×400: די פּוילישע שטאַפעט איז בעשטאַנען פון מאַשעווסקי, מילצער, קאָסט-זשעווסקי און ביניאַקאָווסקי. די טשעכישע: פישער, נאוואטני, דאסטאל און קנענסק. געוואונען האָבען די טשעכישע רעפּרעזענטאַנץ אין 3,23,6 שלאָגענ-דיג דעם טשעכישען רעקאָרד.

אזוי ארום האָט פּוילען געוואונען דעם מעטש מיט 76 און איין דריטעל פּונקטען געגען 75 און צוויי דריטעל פּונקטען. דער דאָזיגער רעזולטאַט בעווייזט, אַז דער לייכט-אַטלעטישער ספּאָרט אין פּוילען און טשעכיען איז אויסגעגלייכט.

די פּוילישע רעפּרעזענטאַנץ איז פון פּראַג אַרויסגעפאָהרען קיין ווין, וואו ס'וועט היינטיגען מיטוואָך פאָרקומען א מעטש מיט דער עסטרייכי-שער לייכטאַטלעטישער רעפּרעזענטאַנץ.

מיקי אואקער — שמעלינג

צו זייער היינטיגען באָקס=קאַמף אין ניו=יאָרק

ליגע=מעטשען אין פּוילען

ל.ק.ס. — פּאַגאָן 0:3 (0:1)

דער לעמבערגער „פּאָגאָן" האָט די סימפּאַ-טיע פון לאָדזער ספּאָרט-פּובליקום. דאָסמאָל האָט „פּאָגאָן" צוגעצויגען נאָך א גרעסערען עולם, ווייל זי איז דער קאַנדידאַט אויף מייסטער פון דער ליגע. „פּאָגאָן" האָט אָבער ענטוישט. זי האָט נישט געדהאַט קיין פאַרטיידיגונגס-ליניע, אָבער אויך די הילפס-ליניע און דער אָנגריף האָבען נישט אַרויס-געוויזען קיין איבריגע מעלות. ווען נישט דער אויסגעצייכענטער טויערמאַן פון „פּאָגאָן" אלקאַנסקי וואָלט די מפּלה פון די געסט געווען נאָך א גרע-סערע.

ל.ק.ס. האָט איבערגעשטיגען די לעמבערגער מיט איהר אויסגעהאַלטענקייט און ווילען צו געווי-נען. דעריבער האָט ל.ק.ס. כסדר געהאַט די אי-בערמאַכט, בעזונדערס אין דער צווייטער העלפט, וואָס דער טויערמאַן אלבאַנסקי האָט פּשוט געוויזען וואונדער. די טויערען פאַר ל.ק.ס. האָבען געשאָ-סען: קרול, הערבסטרייך און סאָוויאַק.

פאַר'ן שפּילען האָבען די פאָרשטעהער פון ל.ק.ס. בעגריסט דעם יובילאַר, דעם אויסגעצייכענטען און עהרליכען ספּאָרטסמאַן פון „פּאָגאָן" וואַצלאַוו קוכאַר. גאַלעצקי האָט בעקומען בלומען צוליב דעם, וואָס נעכטען האָט ער געשפּילט זיין 300-טען מעטש.

גאַרבאַרניאַ — וואַרשאַוויאַנקאַ 1:9

וואַרטאַ — ווויסלאַ 0:3

לעגיאַ — 22 פּולק 1:1

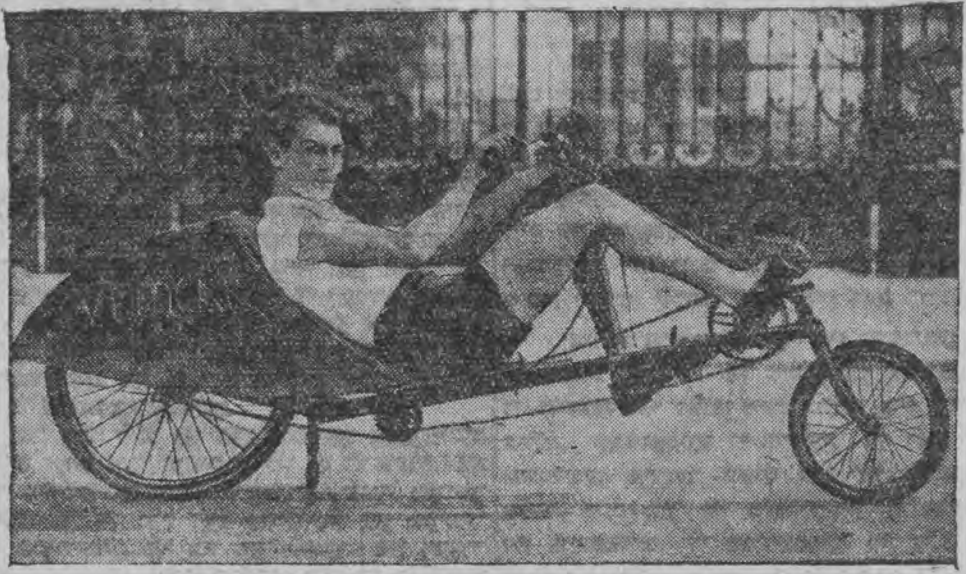

א ראָווער, וואָס ווערט אָנגעטריבען מיט די הענד און פיס. ערפינדונג פון א פּאַריזער.

מעטשען וועגען אריינגעהען אין דער ליגע

ל.ט.ס.ג. — פּאָלאָניאַ (בידגאָשטש) 2:2

מיט דעם דאָזיגען רעמיזירטען מעטש האָט ל.ט.ס.ג. פאַרלוירען די שאַנסען אריינצוגעהען אין דער ליגע. די מייסטערשאַפט פון דער גרופּע האָט דערגרייכט די פּויזנער „לעגיאַ".

לעגיאַ (פּויזען) — גוויאַזדאַ (וואַרשא) 0:3

פּאָלאָניאַ (פּשעמישל) — אוניאַ (לובלין) 1:1

מעטשען וועגען אריינגעהען אין „א"-קלאַס

„מכבי" (לאָדז)-פּראָסנאַ (קאַליש) 3:5 (1:2)

מכבי ווייסט די פאַראַנטוואָרטליכקייט וואָס ליגט אויף איהר אין איצטיגען מאָמענט פאַר דער ספּאָרט-בעוועגונג אין לאָדז. לויט איהר אויספּער-ליכער טעטיגקייט דאַרף מען רעכענען איצט דעם „מכבי" פאַר דעם טעטיגסטען יודישען ספּאָרט-פער-איין ביי אונז אין שטאָט און אַלס אַזעלכע דאַרף ער זיך אויך רעפּרעזענטירען.

מיר האָבען דעם מעטש פון „מכבי" מיט דער טאָמאַשאָווער „לעגיאַ", וועלכער איז פאָרגע-קומען דעם פאַרגאַנגענעם זונטאָג אָנגערופען — טראַגישער, און גערופען דעם „מכבי" אין די ווייטערדיגע פינאַל-מעטשען אויסצוהאַלטען ביז דעם ענטגילטיגען זיג.

זעהט אויס, אַז אונזער רוף איז נישט גע-גאַנגען לאיבוד, ווייל מכבי האָט אין נעכטיגען שפּילען בעוויזען, אַז איהר מאַנשאַפט קען זיין פיל בעסער און אויסהאַלטעוודיגער, ווען יעדער פון די שפּילער גיט זיך אָפּ אַ חשבון דערפון. וואָס פאַרא פאַראַנטוואָרטליכקייט ס'ליגט אויף דער מאַנשאַפט צו נעהמען די מייסטערשאַפט פון „בע"-קלאַס.

מיר ווילען נישט געגוי אָפּשאַצען די דאָזיגע באמת-שעהנע פאָרמאַסטונג, ס'וועט גענוג זיין צו זאָגען, אַז אַלע ליניעס פון „מכבי" האָבען זיך אַרויסגעוויזען פון דער בעסטער זייט, „פּראָסנאַ" איז א מיליטערישע פּראָווינץ-מאַנשאַפט וואָס שטייגט נישט אַריבער א דורכשניטליכער „בע"-קלאַס. ס'איז בלויז כדאי אויסצוצייכענען 2 שפּילער, וואָס שטייגען איבער די איבעריגע שפּילער מיט א גאַנצער קלאַס. ריכטער — ה' סטעמפּיען.

לעכיאַ (טאָמאַשאָוו) — כרושענדער (סאָס.) 1:3

ראָווערען=געיעגען פון וועלט-פערבאַנד „מכבי" אין לאָדז

נעכטען האָט דער לאָדזער קרייז-קאָמיטעט פון וועלט-פערבאַנד „מכבי" איינגעאָרדנעט די ערשטע שאָסיי-מייסטערשאַפטען וועגען דעם בעס-טען יודישען ציקליסט אין פּוילען אויפ'ן יאָהר 1932.

די לייטונג פון די געיעגען איז געלעגען אין די הענד פון דעם בעקאַנטען ספּאָרטסמאַן און פאַכמאַן רעד. אלעקסאַנדער כאַטשנער.

די געיעגען זענען פאָרגעקומען אויף א שטח פון הונדערט קילאָמעטער אויפ'ן וועג פּאַביאַניץ, לאַסק, וואָדלעוו, קאָמאַצקע-וואָלאַ, פּאַביאַניץ און לאָדז. דאָס ערשטע אָרט האָט פאַרנומען קראַסאָוו-סקי (מכבי סאָסנאָוויץ) אין 3,49,33 דאָס צווייטע אָרט ראָטערמאַן — (מכבי וואַרשא). דאָס דריטע — זאַקס (בר-כוכבא לאָדז).

לייכט=אַטלעטישער מעטש

ל.ק.ס. — מכבי

נעכטען איז פאָרגעקומען א לייכט-אַטלעטי-שער מעטש פון מענער און יוניאָרען צווישען ל.ק.ס. און מכבי.

דער מעטש פאַר מענער האָט געגעבען פאָלגענדער רעזולטאַט:

ל.ק.ס. — מכבי 40:41

פון יוניאָרען:

מכבי — ל.ק.ס. 27:30

אַלגעמיינע פערזאַמלונג פון „הכח"

שבת איז פאָרגעקומען די אַלגעמיינע פער-זאַמלונג פון יודישען ספּאָרט- און טורן-פעראיין „הכח". צו דער פערזאַמלונג איז געקומען א גרויסע צאָהל מיטגלידער, די דיסקוסיע האָט זיך געפיהרט וועגען דער געוו זענער און קומענדיגער טעטיג-קייט פון פעראיין. די וואַהלען צו דער נייער פער-איינס מאַכט האָט געגעבען פאָלגענדע רעזולטאַטען: פּרעזעס — ד"ר קראַוש; וויצע-פּרעזעס — ד"ר ראָזענ-צווייג; צווייטער וויצע-פּרעזעס — שווייצער; סעקר. מאַג. שטערן. פערוואַלטונג: ראָגאָזשינסקי, ראַבינאָ-וויטש, ד"ר מאזור, ד"ר קאַנטאָר, אינזש. פּיקעלני. רעווידיר-קאָמיסיע קאָהאן, וואַלאַך און סלוזשעווסקי. חברים-געריכט – מאַג. שטערן, ראַבינאָוויטש, וואַלאַך.

די פוסבאַל-סעקציע האָט בעקומען פולשטענ-דיגע אויטאָנאָמיע.

דער פראַנצויז מאַרטין פּלאַ

האָט בעזיגט אין די פּראָפעסיאָנעלע 2ייסטערשאַפט דעם אַמעריקאַנער טילדען.

ספּאָרט-שפּילען

אין טאָג פון לאָדזער פערבאַנד פון ספּאָרט שפּילען איז נעכטען פאָרגעקומען א מעטש אין קויש-באַל פאַר מענער צווישען י. ק. פּ. און ל. ק. ס. מיט פאָלגענדען רעזולטאַט:

ל. ס. ס. — י. ק. פּ. 21:25

אין די מייסטערשאַפטען פון קלאַס „ב" און ספּאָרט-שפּילען פיהרען: אין קויש-באַל פאַר מענער ס. ק. ס., אין האזענא—„מכבי" אין קויש-באַל פאַר פרויען—„שטערן".

פוסבאַל=בליץ=טורניר אין בזשעזשין

אין בזשעזשין איז פאָרגעקומען א פוסבאַל-בליץ-טורניר מיט'ן אָנטייל פון די לאָדזער קליבען: טוריסטען, סטזשעלעץ און ווידזעוו און דעם בזשע-זשינער ק.ק.ס. דאָס ערשטע אָרט האָבען פאַרנומען די טוריסטען. די רעזולטאַטען זענען געווען פאָל-גענדע:

טוריסטען — סטזשעלעץ 1:7

טוריסטען — ווידזעוו 2:5

ווידזעוו — ק.ק.ס. 0:1

(ווייטער ספּאָרט-ידיעות זעה פּ-טע זייט)

אלול־טעג אין ליאדי

א קאפיטעל זכרונות

פון ראובן בריינין.

דער חודש אלול איז געווען דער הויך־סעזאָן פאַר די אורחים, די חסידים, וואס פלעגען צוזאַמענפאָהרען פון דער „גאַנצער וועלט" אויף די ימים־נוראים צום ליאַדער רבין, צו ר׳ זלמן שניאורסאָן (דער זוהן פון רבי מענדעלע ליובאַוויטשער און דער אייניקעל פון דעם „אַלטען" רבי, דער גרינדער פונ׳ם חב״ד).

חסידים פון דער „גאַנצער וועלט", דאס האט געהייסען, איבערוועגענד פראָסטאַיש, פון דריי גובערניעס: מאָהילעווער, וויטעבסקער און מינסקער — אַמייסטען פון די קלענערע שטעטלאך.

די בעלי־עגלות פלעגען פאָהרען צו דער נאָהענטסטער אייזענבאַהן־סטאַנציע, קראַסנאַיע (14 ווערסט פון ליאַדי) איינמאָל אינדערפריה און איינמאָל אין אָוונד.

צוויי מאָל אין מעת־לעת פלעגען זיי ברענגען פולע בוידען מיט חסידים. אָרימע און רייכע. דעם גאַנצען חודש אלול פלעגען אונזערע בעלי־עגלות זיך נישט צולייגען אין בעט צו כאַפּען אַ דרימעל, די נעכט פלעגען זיי שלאָפען אין וואָגען. די פערד פלעגען שוין אַליין וויסען דעם וועג צו דער סטאַנציע און פון דער סטאַנציע.

נישט באר אַלע אַכסניות, נאר אויך די מעהרסטע פריוואַט־הייזער פלעגען זיין אָנגעפּיקעוועט מיט געסט־חסידים.

אָנ׳ענגעניש און אַ שטיקעניש אין אַלע אַכסניות און אין די הייזער פון דעם שטעטעל.

פון היגיענישע און סאַניטאַרע איינריכטונגען האט מען ביי אונז, צו יענער צייט, אינ׳ם שטעטעל קיין אַהנונג נישט געהאַט.

די חסידים, וואס פלעגען זיך צוזאַמענפאָהרען אין מיין געבורטס־שטעטעל ליאַדי, האָבען זיך געקענט פון פריהער. אָדער זיי פלעגען זיך בעקענען און פערברידערן גלייך ביי׳דער ערשטער בעגעגעניש, ביי דעם ערשטען „לחיים" מאַכען. זיי אַלע, יונג און אַלט, אָרים און רייך, האָבען זיך נישט געצ׳איהר׳צט.

די דאָזיגע צוזאַמענגעפאָהרענע חסידים זענען געווען אַ לוסטיגער עולם.

די חסידים זענען געווען שטענדיג אין אַ דערהויבענער שטימונג. קומענדיג קיין ליאַדי צום רבין אויף יום־טוב, פלעגען זיי פערגעסען אַלע זאָרגען און צרות פון דער היים.

גלייך ביים אויפהויבען זיך פון זייער׳ע געלעגערס אין די אכסניות, פלעגען זיי, גלייך נאָך נעגעל־וואַסער, כאַפּען זיך פאַר דער פּיפּקע און פול מיט דביקות פלעגען זיי זיך צובאַמקען רויכערענדיגערהייט, ערשט, ווען זיי פלעגען קומען אין דער רעכטער התלהבות, פלעגען זיי זיך שטעלען דאַווענען.

אין די וואָכענדיגע טעג פלעגען זיי דאַווענען ביחידות, איינצעלווייז, אין די אכסניות.

נאָכ׳ן דאַווענען, ביי וועלכען זיי פלעגען זיך אַרומוואַרפען און אַרומטאַנצען אין גרויס עקסטאַז, פלעגען זיי טרינקען „לחיים" איינער צום אַנדערען, אַ כוס נאָך אַ כוס, והערענדיג פונ׳ם שטאַרקען שנאַפּס, בגילופנ׳דיג, פלעגט חברה חסידים אָנהויבען דערצעהלען וואונדער־זאַכען, ניסים ונפלאות, פונ׳ם „אַלטען" זכר צדיק לברכה, פון דעם „מיטעלערען", דער בעל „חופת חתנים", פון רבי מענדעלען, דעם בעל „צמח צדק" (דעם פאָטער פונ׳ם ליאַדער) און פון דעם הייליגען איצטיגען (דאָס הייסט, פונ׳ם דעמאָלסטיגען) ליאַדיער רבין, איין מופת איז געווען גרעסער פונ׳ם אַנדערען.

די חסידים, אויסהערענדיג איינער פונ׳ם אַנדערען די וואונדער־געשיכטען, וואָס זיי האָבען שוין פריהער געהערט און אַליין דערצעהלט אומצעהליגע מאָל, פלעגען נאָך יעדער געשיכטע אויסרופען: „הפלא ופלא"!

צווישען די דערצעהלער פון די מופתים און צווישען די צוהערער האָבען זיך געפינען אויך קלוגע, פראַקטישע חסידים, וואס אין זייער׳ע טעגליכע געשעפטען און האַנדלונגען זענען זיי געוועהנליך, קריטיש און סקעפּטיש און זאָגאַר בעגאַבט מיט אַ שטאַרק ענטוויקעלטען הומאָריסטישען חוש. דאָך האָבען זיי פעסט געגלויבט — אָהן דעם מינדעסטען שאָטען פון קריטיק אָדער ספק — אין יעדעס וואָרט פון די איבערנאַטירליכע און איבערמענשליכע מופתים, וואָס זיי האָבען אַלצן דערצעהלט אָדער צוגעהערט.

* * *

קעגען פאַרנאַכט פלעגען זיך די אַלע אָנגעפאָהרענע חסידים אַ לאָז־טון צום גרויסען און ברייטען רבינס הויף, כדי צוצוזעהן ווי דער רבי פאָהרט שפּאַצירען אין זיין קאַרעטע.

אַ שעה פלעגען די חסידים שטעהן אויף די פיס און אויסקוקען די אויגען אויף דער טיר צום ברייטען גאַניק, פון וואַנען דער רבי דאַרף אַרויסקומען, אום צו זעצען זיך אין דער קאַרעטע, יעדער שאָרך אַרום, האָט זיי געמאַכט (אויפציטערען).

ווען דער רבי איז אַרויסגעקומען איז געוואָרען אַ שטופּעריי און אַ שטויסעריי צווישען די חסידים. יעדער פון זיי האָט זיך געריסען איינצוקוקען זיך דעם רבין אין זיין ליכטיגען פנים אַריין און הנאה צו האָבען פון דעם זיו השכינה.

דער רבי, אין אַ ווייס־זיידענער שריימעל, אין אַ ווייס־זיידענער יופּעצע אונטער אַ שוואַרץ־זיידענעם לאַנגען מאַנטעל און מיט אַ גרויסען שטאַק מיט אַ זילבערנער גאַלקע (הענטעל) אין דער האַנד, בעגלייט פון ישראל דעם משרת, פלעגט דורכגעהן מיט אַרונטערגעלאָזענע אויגען צווישען די געשלאָסענע שורות חסידים און זיך אַריינזעצען אין דער צוגעשלאָסענער קאַרעטע.

האָט זיי דער רבי ביים פערבייגעהען אַמאָל צוגעוואָרפען אַ פריינדליכען, צופרידענעם בליק, האָבען זיך די חסידים געפיהלט ווי עלעקטריזירט.

פון גרויס התפעלות פלעגען זיי אָנהויבען זינגען דעם „רבי׳נס ניגון"; און ווען די קאַרעטע איז געווען אויף יענער זייט טויער, האָבען זיך די חסידים אַרומגעכאַפּט און געגאַנגען טאַנצען אין אַ קאַראַהאָד.

עס איז געווען אַ ווילדער. אַ פּרימיטיווער רעליגיעזער טאַנץ.

זיי פלעגען טאַנצען אין דער פרייער לופט, ביז דער רבי פלעגט זיך צוריקקעהרען פונ׳ם שפּאַציר, די חסידים פלעגען אַרומרינגלען די קאַרעטע מיט יראת־הכבוד, מיט עהרפורכט.

דער רבי פלעגט לאַנגזאַם און מיט גרויס עניוות דורכשרייטען צווישען די שפּאַלערען חסידים און אַריינגעהן אין זיינע צימערען, און די חסידים — אין דעם רבינ׳ס שוהל, צו דאַווענען מעריב.

* * *

אין מיינע יונגעלשע חדר־יאָהרען איז דער חודש אלול געווען דער ליבסטער און אָנגענעהמסטער פון אַלע אַנדערע חדשים.

אין חודש אלול האט מען געלערענט באַר האַלבע טעג. דער אַנדער האַלבען טאָג זענען מיר, די חדר־יונגלעך, געווען פריי אין אונזער אייגענעם רשות.

פלעגט קומען דער חודש אלול, פלעג איך אין די פרייע שעה׳ן פונם חדר געהן צו ישראל דעם חזן צוצוהערען ווי ער פערברייטערט זיך מיט זיינע משוררים צו די תפילות פון ימים נוראים. פונ׳ם חזן פלעג איך געהן צו חיים כלי־זמר, כדי צו שלינגען זיין „גוסט", וואס ער „זאגט" אויף זיין פידעל אַזוי האַרציג, אַזוי צאַרט־יודישלעך.

אין אָוונד פלעג איך גערן געהן אין רבינס חצר, אָדער אין דער „גרויסער" חסידישער שוהל, אום צו הערען ווי די עלטערע חסידים דערצעהלען, פייפקענדיג, די וואונדער־געשיכטען פון די גוטע יודען, געזאַלצט און געפעפערט מיט עכט־חסידישע ווערטלעך.

די סיפורי־מעשיות זענען געווען פאַר מיר די מערכען, די לעגענדעס, וואס אַ היינטיג קינד ליענט עס ביי גרים, ביי אַנדערסאָן און ביי אַנדערע דיכטער.

דער חודש אלול אין ליאַדי געהערט צו דער געשיכטע פון די אנשי חב״ד. עס איז אויך אַ שטיק לעבענס־געשיכטע פון מיינע קינדערשע יאָהרען.

„צעהן יאהר ארץ־ישראל־מאנדאט"

רעפעראט פון פראָפ. חיים וויצמאַן

ציריך, (יס״א). דאָ איז פאָרגעקומען אַ גרויסע פערזאַמלונג מיט׳ן אַנטייל אויך פון נישט־יודישע פערזענליכקייטען אויף וועלכער דר. חיים וויצמאַן האָט געהאַלטען אַ גרויסען רעפעראַט אויף דער טעמא: „צעהן יאָהר א״י־מאַנדאַט". צו דער פערזאַמלונג זענען אָנגעקומען בעגריסונגען פון דער מאַנדאַט־קאָמיסיע ביים פעלקער־בונד, פון אינטערנאַציאָנאַלען אַרבייטס־אַמט, פון דער שווייצערישער רעגירונג, פון אַמעריקאַנער און ענגלישען קאָנסול און פיל אַנדערע. אין זיין רעפעראַט האָט פּראָפ. וויצמאַן צו. אַנד. ערקלערט:

עס וואָלט זיך געגלוסט, זיך אַריבערצוטראָגען אין וועלט פון ערינערונגען, פון מאַנדאַט און זיינע בעהאַנדלונגען. מען דאַרף דאָך פערשטעהן אַז דער מאַנדאַט איז נישט מעהר ווי אַ ראַהם, אַן אָפּמאַך וואָס דאַרף אויסגעפיהרט ווערען מיט אינהאַלט. איך וועל זיך דאָ נישט אָפּשטעלען אויספיהרליך אויף די קאָמפּעטענצען פון דער יודישער אַגענץ, איך וועל אויך נישט אויסרעכענען וויפיל בוימער מיר האָבען פערפלאַנצט אין א״י, וויפיל מילך־קיה מיר פערמאָגען, די ציוניסטישע היגהער זענען ווי אַלע אַנדערע. אַמאָל טראַגען זיי אייער און אַמאָל נישט. איך וויל הערמיט זאָגען, דאָס נאָך צעהן יאָהר זענען מיר אַרויס פון דער עקספּערימענטאַלער פאַזע און מיר זענען אַריין אין לעבען מיט אַלע זיינע בעגלייט־ערשיינונגען. אויפ׳ן סמך פון די ביז־איצטיגע ערפאַהרונגען, דאַרף מען זאָגען, דאָס אויף דעם געביט פון לאַנדווירטשאַפט און פיה־צוכט קענען אונזערע דערגרייכונגען פערגלייכט ווערען מיט די ענטוויקעלטע לענדער אין אייראָפּא און אַמעריקע. מיר בעזיצען איצט אַ פּויערטום וואָס איז איינגעוואָרצעלט אין אַלע טיילען פון דער לאַנדווירטשאַפט און קען דינען אַלס יסוד פאַר דער ווייטערדיגער ענטוויקלונג, אַמבעסטען אילוסטרירט אונזערע דערגרייכונגען דער פאַקט, דאָס ביים אָנהויב פון אונזער אַרבייט האָט די קאָלאָניזירונג פון איין משפחה אָפּגעקאָסט אַנ׳ערך טויזענד פונט און איצט זענען די קאָסטען געפאַלען ביז איין פינפטעל, אַזוי דאָס אונזער קאָלאָניזאַציע קען זיך פערגלייכען מיט דער גריכישער, פּאַראַלעל מיט דער לאַנדווירטשאַפט ענטוויקעלט זיך אויך דער האַנדעל און אינדוסטריע וואָס איז אַזוי בולט אָפּגעשפּיגעלט געוואָרען אויף דער אויסשטעלונג אין תל־אביב, אין משך פון לעצטען צעהנדליג יאָהר האָבען איינגעוואַנדערט קיין א״י 120 ביז 130 טויזענד יודען, אַ פערגלייך מיט דער יודישער נויט איז דאָס נישט קיין גרויסע צאָהל ווען מען וואָלט געעפענט די גרעניצען וואָלטען זיך אַ לאָז געטון אַהער אַ 2 מיליאָן יודען פון פוילען, רומעניען און אַנדערע לענדער, איך וויל נישט פערטיידיגען קיין שום טעות, אָבער לויט מיין איבערצייגונג קען מען אַ לאַנד אויפבויען בלויז בהדרגה, שריט ביי שריט, געווינענדיג אַלץ מעהר ערפאַהרונג. מען טאָר נישט פערנאַכלעסיגען אַ מעגליכקייט, וואָס איז אונז געגעבען געוואָרען איין מאָל אין 2 טויזענד יאָהר איך האָב דעם לעצטען ווינטער פערבראַכט אין דרום־אַפריקע און עס רוקט מיר זיך אָן דער פאָלגענדער פערגלייך: ראָדעזיען איז 75 מאָל אַזוי גרויס ווי א״י. דאָרט האָט מען אָבער טראָץ דער אָרגאַניזירטער מאַכט פון ענגלאַנד, טראָץ אונגעהויערע מיטלען אין משך פון די לעצטע פופציג יאָהר בעזעצט נישט מעהר ווי זעכציג טויזענד ווייסע. אין ראָדעזיען קען מען פאָהרען גאַנצע טעג און נישט טרעפען נישט קיין ווייסען און נישט קיין שוואַרצען. אין א״י וואָס איז קליין און אָרים, האָט מען אונז נישט בעגעגענט מיט אָפענע אָרעמס, מען קאָן אויך נישט זאָגען, אַז די ענגלישע רעגירונג זאָל זיך ספּעציעל האָבען בעמיהט אונז לייכטער צו מאַכען די אַרבייט, דאָך האָבען מיר אין א״י אין משך פון צעה יאָהר קאָלאָניזירט צוויי מאָל אַזוי פיל מענשען ווי ראָדעזיען אין משך פון פופציג יאָהר. דאָס בעווייזט אַז די גרויס און רייכטום פון לאַנד איז אַ זייטיגער פאַקטאָר אָבער נישט קיין ענטשיידענדער. טראָץ די קלוגע עקספּערטען, וועלכע האַלטען אין איין טענה׳ן, וועגען דער איבערפילונג פון לאַנד, קען מען דרייסט זאָגען, אַז ביי דער אינטענסיווירונג פון דער יודישער איינוואַנדערונג וועלען זיך עפענען אַלץ נייע מעגליכקייטען, אין די נאָהענטסטע חדשים וועט געעפענט ווערען דער פּאָרט אין חיפה, שפּעטסטענס אין צוויי יאָהר אַרום וועלען שוין זיין פערטיג די נאַפט־רעהרען קיין מאָסול. איך גלויב, אַז אין משך פון פינף ביז צעהן יאָהר וועט חיפה ווערען, אַ גרויסע פּאָרט־שטאָט, וואָס וועט קאָנקורירען מיט אַלעקסאַנדריען, דער עמק בילדעט דעם הינטערלאַנד פון חיפה און דאָרט איז קאָנצענטרירט אונזער קאָלאָניזאַטאָרישע טעטיגקייט. אין 5—6 יאָהר אַרום וועט חיפה זיין אַ גרויסע שטאָט, פון וועלכער מען וועט אונז נישט קענען אַרויסשטויסען ווי אַנדערע־ש־וואו, מיט אַ הינטערלאַנד בעוואוינט פון אַ בעדייטענדען יודישען פּויערטום.

מען דאַרף אויך געדענקען וועגען אַנדערע מאָמענטען ווי שפּראַך, שול־וועזען, סאָציאַלע סטרוקטור און דאָס גאַנצע פאָלקס־לעבען, היינט לעבט דאָס יודישע א״י העברעאיש, אָנהויבענדיג פון קינדער־גאָרטען ביז צום אוניווערזיטעט עקזיסטירט אַ סיסטעם פון יודישער ערציהונג.

צום בילאַנס פון די פערגאַנגענע צעהן מאַנדאַט יאָהרען געהערען אויך אונזערע בעציהונגען מיט די אַראַבישע שכנים, די שפּאַנונג צווישען די ביידע פעלקער דויערען ווייטער. עס ליגט אין די אינטערעסען פון דער יודישער אַרבייט אָפּצושוואַכען די דאָזיגע שפּאַנונג. עס לאָזען זיך שוין בעמערקען געוויסע סמנים פון דערנעהנטערונג נישט אין די פּאָליטישע קאַפּעס פון ירושלים, נאָר אויף דעם ווירטשאַפטליכען געביט, סוף כל סוף קען דער אַנטאַגאָניזם אָפּגעשאַפט ווערען ביי אַ פערבעסערטער פּאָליטישער לאַגע, ביי אַ רעגירונג אין לאָנדאָן, וואָס האָט נישט פאַספילד׳ן פאַר אַ קאָלאָניאַל־מיניסטער, און ביי אַנ׳א״י־אַדמיניסטראַציע, וואָס האָט נישט קיין טשענסעלאָר אַלס הויך־קאָמיסאַר, ווען עס וועט נישט געהן ערגער קענען מיר זיך רעכענען מיט אַנ׳איינוואַנדערונג פון צעהן טויזענד יודען יעהרליך, אין משך פון די נאָהענטסטע פיר יאָהר, און איך גלויב אַז ווען אין לאַנד וועלען קומען נאָך פערציג ביז פופציג טויזענד יודען, נעהמענדיג אין אַכט דעם נאַטירליכען צוואוקס, וועלען מיר זיין געזיכערט פון אָנפאַלען, אין משך פון דער צייט וועלען מיר זיך איבערצייגען, אַז די זיכערקייט בעשטעהט נישט אין יודישער פּאָליציי און אין ענגלישע באַגנעטען, נאָר אין אונזער אייגענער רוהיגער פעסטקייט, דער טאָג ווען די בריטישע אַרמעע וועט פערלאָזען א״י וועט פאַר מיר זיין אַ טאָג, זייט וועלכען אונזער נאַציאָנאַלע היים שטעהט אויף זיכערע יסודות.

אויך אין פינאַנציעלען הינזיכט איז די לאַגע אין א״י גאַנץ זיכער, די פערקלענערטע הכנסות פון קרן היסוד ווערען קאָמפּענסירט דורכ׳ן צושטראָם פון פּריוואַט־קאַפּיטאַלען, וואָס האָט אַ שטייגענדע טענדענץ, ווייל ארץ־ישראל איז אַ לאַנד אָהן אַרבייטסלאָזיגקייט, וואָס קאָן איצט אַריינגעהמען 8 ביז 10 טויזענד מענשען בעת אַלע אַנדערע לענדער שליסען זייערע טויערען פאַר אימיגראַציע, אויף דער א״י־בערזע, וועלכע עקזיסטירט נישט, הערשט אַ האָסע, מיר ווילען האָפען, אַז עס וועט נישט קומען צו קיין בעסע. ווען זי וואָלט אָבער יאָ געקומען, וואָלטען מיר אויך ווייטער לאַנגזאַם און געדולדיג געגאַנגען צו אונזער ציל, איך האָף, אַז דער מאַנדאַט וועט נאָך לאַנגע דויערען, נאָך צעהן, נאָך צוואַנציג יאָהר, ווען מיר וועלען קענען אין פרידען, הגם מיט שוועריגקייטען אַרבייטען אין א״י, איך גלויב אַז דער נעקסטער דור וועט לייכטער אויספיהרען די אַרבייט ווי דאָס איז אונז אויסגעקומען, אָבער אויך מיר דאַרפען זיך נישט בעקלאָגען.

ביי די טויטע חסידים:

(רייזע נאָטיצען)

פון ב. צ. גאָלדבערג.

די „טויטע חסידים" זענען זעהר לעבעדיגע מענשען, איך בין געווען ביי זיי אין שטיבעל אין וואַרשאַ אויף דזשיקע 43, אַ פרייטאָג־צו־נאַכטס קאָן איך עדות זאָגען דערויף.

לעבען מיר איז געשטאַנען אַ יוד מיט אַ ווייסען פנים און אַ בלאָנדער באָרד, האָט ער געשריגען, געפּאַטשט מיט די הענד, זיך געשאָקעלט, געוואָרפען און געשפּרונגען מיט אַזאַ מין האַסט, אַז מיך האָט געוואונדערט ווי דער מענש פאַלט נישט אַוועק.

און ער האָט עס אָנגעפיהרט פון אשרי צו מנחה ביז עלינו פון מעריב. ווען איך מאַך דורך אַזוינע בעוועגונגען ביי איין אשרי אַליין, מוז איך אויף מאָרגען ליגען אין בעט.

און אויף מיין לעבען האָב איך נאָך נישט געזעהן יודען זאָלען דאַווענען מיט אַזאַ תאווה, מיט אַפּעטיט און אַזאַ הנאה, ווי זיי וואָלטען צום ערשטען מאָל אויף זייער לעבען פערזוכט אַ דאַווענען.

דאס זענען נישט געווען פרומע יודען, יודען חסידים. דאס זענען געווען דאַווענען־פרעסער און רעליגיעזע זוללי־וסובאים.

גיט מיר אַ מיליאָן אַזוינע יודען און איך נעהם מיט זיי איין די גאַנצע וועלט.

נאָר עס זענען נישטאָ קיין מיליאָן אַזוינע יודען. איך ווייס נישט וויפיל עס זענען יאָ דאָ, פון דעם שטיבעל, וואו איך בין געווען, האָט אויף מיליאָנען נישט געוויזען.

דאָס זענען אָרימע יודען, אויפ׳ן פנים פּראָסטע יודען. און דאס שטיבעל איז אַ קליין, אָרים, בעקעריג, שטויביג צימערעל אין אַ הויף.

און מען לאַכט נאָך פון זיי, אַלעמאַל זיי זענען חסידים פון אַ טויטען רבין. אויב יאָ אַ רבין, זאָגט די וועלט, איז שוין בעסער אַ לעבעדיגען.

איך בין אָבער אין דעם פּרט נייטראַל. איך בין אַ מתנגד און קום פון מתנגדים. קאָן איך דא אויסדריקען אַנ׳אָביעקטיווע מיינונג.

אין מיין מיינונג, אַז ס׳איז געוועזען אין רבין, אַז חסידים האָבען געהאַט אַזאַ רבין, ווי ר׳ נחמן בראַצלאַווער, מעגען זיי איהם דינען אַפילו נאָכ׳ן טויט.

איך האָב געליענט ר׳ נחמן בראַצלאַווערס מעשה׳ס און קען לעבעדיגע חסידישע רביים, וואָלט איך בעסער געדינט דעם טויטען ר׳ נחמנ׳ען, איידער די לעבעדיגע אַנדערע רביים.

ביי די בראַצלאַווער חסידים איז ר׳ נחמן בראַצלאַווער, ר׳ נחמן בן פייגע — אַזוי האָט אַ פנים געהייסען זיין מאַמע.

און איידער מען שטעלט זיך דאַווענען. דאַרף מען זאָגען, אַז מען טוט זיך בעהעפטען אין געבעט מיט אַלע צדיקים און איבערהויפּט מיט׳ן רבין ר׳ נחמן בן פייגע.

היינט הענגט איבערן עמוד אַ וואָרט אויף יודיש — אויסגעשריבען מיט׳ן געשריבענעם אלף־בית — פון בראַצלאַווער, אין וועלכען ער ווענדט זיך צום מענשען, ער זאָל נעהמען התבודדות, און דערפאַר וועט זיין אַזוי און אַזוי, און ער, דער בראַצלאַווער, גאַראַנטירט פאַר דעם.

איך געדענק נישט אַקוראַט דאס וואָרט, נאָר עס שטעהט, דאַכט זיך, „איך קאַנוויר".

און די קוויטלעך שטעלט מען ביי זיי אַריין אין דעם „שויתי", וואס איבער׳ן עמוד. איך האָב איבערגעליענט, אַז איינע, אַ הינדע בת לאה, פון פּיעטריקאָוו, איז נעבעך קראַנק און זי בעט פון צדיק אַ רפואה.

דאָ אויפ׳ן פּאַפּיר קלינגט דאס אַלץ קאַלט און פּראָזאַיש. ביי זיי אין שטיבעל איז עס געווען וואַרים, הייס, פייער, ס׳האט געברענט און איך האָב זיך אַליין שיער נישט אונטערגעשמאַלצט.

יונגלעך, וואָס זעהען אויס צו זיין די העלפט אַזוי אַלט, ווי זייערע פאה׳קעלעך.

אַלע שטעהען און שאָקלען זיך, אַפילו קליינע, — וואָרט־צו — האָט מען מיר געזאָגט — איהר׳ט זעהן דעם טאַנץ.

נאָר נישט אַזוי גיך גייען די טויטע חסידים צום טאַנץ, זיי מוזען זיך אַ פריהער אָנדאַווענען.

האָבען זיי געזונגען דעם „לכה דודי", איז געווען באמת אַ פערגעניגען צו הערען. איך האָב נאָך נישט געהערט אַזא שעהנע מעלאָדיע ביים יודישען דאַווענען.

און צום „שמע ישראל", האָב איך געמיינט, אַז די וועלען אויפרייסען דאס הויז. אַנ׳אַלטער יוד האָט געגעבען אַזא שפּרונג אין דער הויך צום אחד, אַז נאָר „אחד" אַליין האָט איהם אַזוי הויך געקאָנט אויפהויבען.

און נאָכ׳ן דאַווענען האָבען זיי זיך אַוועקגעלאָזט אין אַ טאַנץ אַרום באַלעמער, מיט די ווערטער: „ושבענו מטובך — וטהר לבנו לעבדך באמת"

ווער קאָן זיך פערגלייכען מיט׳ן ענטוזיאַזם און ברען פון די „טויטע חסידים".

די לאַגע אין רוסלאַנד

אין דער צייט פון דער קערענסקי־רעגירונג

אין צווייטען טייל פון זיין געשיכטע פון דער רוסישער רעוואָלוציע וואָס ווערט איצט געדרוקט אין ניו־יאָרקער „מאָג" גיט טראָצקי אַ גענויע שילדערונג פון די בערימטע „יולי־טעג" ווען די באָלשעוויקעס האָבען געמאַכט זייער נישט געלונגענעם אָנגריף אויף דער קערענסקי־רעגירונג. מיר ברענגען דאָ טראָצקיס שילדערונג ווי אַזוי עס האָט אויסגעזעהן די לאַגע אין רוסלאַנד אין דער צייט פון דער קערענסקי־רעגירונג. טראָצקי שרייבט:

אין 1915 האָט די גרויסע מלחמה געקאָסט רוסלאַנד צעהן מיליאַרד רובעל. אין 1916 — 19 מיליאַרד. אין דער ערשטער העלפט פון 1917 — צעהן און אַ האַלב מיליאַרד, צום אָנהויב 1918 וואָלט דער נאַציאָנאַלער חוב דערגרייכט ביז זעכציג מיליאַרד רובעל, דאָס הייסט, ער וואָלט געווען כמעט גלייך צו רוסלאַנדס גאַנצע עשירות, וואָס איז געשאַצט געוואָרען אין זיבעציג מיליאַרד רובעל, דער צענטראַלער עקזעקוטיוו קאָמיטעט פון די סאָוויעטען האָט צוגעגרייט אַן אַפעל פאַר אַ קריגס־הלוואָה אונטער דעם צוקער־דיגען נאָמען „פרייהייטס־הלוואָה". אין דערזעלבער צייט איז די רעגירונג אַלץ מעהר און מעהר געקומען צום שלוס, אַז זי מוז קריגען אַ גרויסע הלוואָה פון אויסלאַנד.

דער רובעל איז דערווייל אָהן אָפּהאַלט געפאַלען אַלץ נידעריגער און נידעריגער. די דרוק־מאַשינען וואָס האָבען אַרויסגעלאָזען מיליאָנען און מיליאָנען פּאַפּירלעך האָבען נישט געקאָנט נאָכיאָגען דעם פאַלענדיגען רובעל, די עקאָנאָמישע לאַגע איז ערגער געוואָרען מיט יעדער שעה.

אויפ'ן פּאַפּיר האָט די רעגירונג אָנגענומען אַ פּראָגראַם פון שטאַטס־רעגולירונג איבער דער אינדוסטריע, זי האָט אַפילו צום סוף יוני בעשאַפען עטליכע היפּקעריגע אינסטיטוציעס פאַר אָט דעם צוועק. דער אַדמיניסטראַטיווער און טעכנישער פּערזאָנאַל פון דער אינדוסטריע איז צעטיילט געוואָרען אין פערשידענע שיכטען. די אויבערשטע שיכטען האָבען מורא געהאַט פאַר די אויסגלייכענדיגע טענדענצען פון די אַרבייטער, און האָבען דעריבער געמאַכט יד אחת מיט די קאַפּיטאַליסטען. דער אַרבייטס־מיניסטער סקאָבעלעוו האָט אין לאַנגע מאַניפעסטען געדרשנט צו די אַרבייטער וועגען דעם, אַז עס איז נישט ראַטזאַם זיי זאָלען זיך מישען אין דער אַדמיניסטראַציע פון די פאַבריקען, דערווייל האָבען זיך [illegible] פאַבריקען אָנגעהויבען צו שליסען. די קאַפּיטאַליסטען אַליין איז נמאס געוואָרען אויפצוהאַלטען אַן אינדוסטריע וואָס האָט געבראַכט מעהר צרות איידער פּראָפיטען.

דער אייזענבאַהן־פערקעהר איז געוועזען נאָך מעהר פערקריפּעלט ווי די אינדוסטריע, אַ העלפט פון די לאָקאָמאָטיווען האָט מען געדאַרפט פערריכטען אויף אַ גרינטליכען אופן. דער גרעסטער טייל פון די וואַגאָנען איז געווען ביים פראָנט, עס האָט כסדר אויסגעפעהלט בעהייצונג, דער מיניסטער פון טראַנספּאָרט איז געווען אין אַ צושטאַנד פון שטענדיגען קאַמף מיט די אייזענבאַהן־אַרבייטער, און אָנגעשטעלטע. די שפּייז־בעזאָרגונג האָט זיך געהאַלטען אין איין פערקלענערע, אין פּעטראָגראַד האָבען די מעהל־זאַפּאַסען געקאָנט קלעקען נישט מעהר ווי אויף צוויי וואָכען, אין אַנדערע שטעט — בלויז אַביסעל לענגער. מיט אַ האַלב־פּאַראַליזירטען אייזענבאַהן־פערקעהר און מיט דער דראָהונג פון אַן אייזענבאַהן־שטרייק — איז מען געווען אין אַ שטענדיגער געפאַהר פון הונגער, די צוקונפט האָט נישט פערמאָגט קיין פּינטעל האָפנונג, נישט דאָס האָבען די אַרבייטער דערוואַרט פון דער רעוואָלוציע.

נאָך ערגער — אויב מעגליך — איז עס געווען אין דער פּאָליטיק. אומענטשלאָסענקייט איז די סאַמע ערגסטע זאַך אין דעם לעבען פון רעגירונגען, פעלקער, קלאַסען — פּונקט ווי אין לעבען פון יחידים. דער רעזשים פון טאָפּעלטער מאַכט, (די רעגירונג און די סאָוויעטען), וואָס איז געקומען פון דער פעבּרואַר־איבערקעהרעניש, איז געווען אַ מין אָרגאַניזירטע אומענטשלאָסענקייט, אַלץ איז געגאַנגען מיט דער פּוטער־אַראָפּ און קעגען דער רעגירונג.

איהרע אויסגעשפּיגעלטע פריינד האָבען אָנגעהויבען צו ווערען געגנער, איהרע געגנער זענען געוואָרען שונאים, און איהרע שונאים האָבען זיך אָנגעהויבען צו בעוואָפענען, די קאָנטר־רעוואָלוציע האָט זיך גאַנץ אָפען אָנגעהויבען צו מאָביליזירען, אינספּיראַציע האָט זי געצויגען פון דעם צענטראַלער קאָמיטעט פון דער קאַדעטישער פּאַרטיי, וואָס איז געווען אַ מין פּאָליטישער שטאַב פון אַלע די, וועלכע האָבען געהאַט וואָס צו פערלירען.

די דעמאָלטדיגע מאַיאָריטעט אין די סאָוויעטען די פשרה־מאַכערישע פּאַטריאָטישע סאָציאַליסטען (מענשעוויקעס און עס־ערן) זענען געווען צווישען צוויי פייערן — געפאַהר האָט געלויערט אויף זיי פון רעכטס און פון לינקס, נישט וויסענדיג וואָס צו טון, האָט די רעגירונג בעשלאָסען בסוד צו בעשאַפען אַן אייגענע געהיים־פּאָליציי, אַרום דער זעלבער צייט אין מיטען פון חודש יוני, האָט די רעגירונג בעשטימט דעם 17־טען סעפּטעמבער פאַר אַ טאָג פון די וואַהלען צו דער גרינדונגס־פערזאַמלונג, די געשטאַלט פון דער גרינדונגס־פערזאַמלונג, וואָס האָט אויסגעזעהן אַזוי ליכטיג ביים אָנהויב פון דער רעוואָלוציע איז אַלץ טונקעלער און אומעטיגער געוואָרען, אַלץ איז געווען געגען דער רעגירונג, — אַפילו איהרע אייגענע בלוט־אָרימע גוטע כוונות. ערשט דעם 30־טען יוני האָט די דאָרטיגע דעמאָקראַטישע רעגירונג זיך אָנגענומען מיט מוט און אַוועקגעשיקט די „זעמסקע נאַטשאַלניקעס" יענע אַריסטאָקראַטישע אויפּפּאַסערס איבער די דערפער, וואָס דער נאָמען זייערער אַליין איז געווען פערהאַסט ביים גאַנצען לאַנד פון זינט דער צאַר אַלעקסאַנדער דער 3־טער האָט זיי איינגעפיהרט.

דעם ערשטען יולי האָט זיך אין מאָסקווע געעפענט אַן אַלרוסישער קאָנגרעס פון גוטס־בעזיצערס. דער גרעסטער רוב איז בעשטאַנען פון אַדעליגע, די רעגירונג האָט זיך געזיהט און געזוכט צו היפּנאָטיזירען מיט ווערטער דאָ די מוזשיקעס און דאָ די פּריצים. אומעטום די פערשאָלטענע אומענטשלאָסענקייט.

ערגער פון אַלץ איז אָבער געווען די לאַגע ביים פראָנט. די אָפענסיווע קעגען די דייטשען, וואָס קערענסקי האָט געאָרדענט לויט דעם בעפעהל, פון די אַלירטע און וואָס קערענסקי האָט דערווייל אויסגענוצט פאַר זיינע איינענע־ייגענע צוועקען, איז אויסגעגאַנגען אין קאַנוואַלסיעס, די זעלנער האָבען נישט געוואָלט מעהר שלאָגען זיך, די רוסישע דיפּלאָמאַטען האָבען מורא געהאַט צו קוקען אין די אויגען פון די אויסלענדישע דיפּלאָמאַטען. זיי האָבען מיט'ן לעבען געדאַרפט קריגען אַ הלוואָה. כדי צו מאַכען כאָטש אַ שטיקעל איינדרוק פון שטאַרקייט, האָט די פערמשפּטע און מאַכטלאָזע רעגירונג געפיהרט אַ מלחמה געגען פינלאַנד, און געפיהרט זי מיט די הענד פון די סאָציאַליסטען, צו דער זעלבער צייט איז ענטשטאַנען אַ קאָנפליקט מיט אוקראַינע, וואָס האָט דירעקט געפיהרט צו אַן אָפענעם ברוך.

די אויפגעוואַכטע ענערגיע פון די מאַסען האָט נישט געהאַט וואו זיך אויסצודריקען אויף אַן אָרגאַניזירטען אופן האָט זי פערשוואונדען אין צופעליגע אויסברוכען, אין אַלערליי מאַניפעסטאַציעס, אין צערוואָרפענע איבערפאַלען. די אַרבייטער, סאָלדאַטען און פויערים האָבען אַליין געפּרובט צו לעזען יענע פּראָבלעמען, וואָס די מאַכט וועלכע זיי האָבען בעשאַפען, האָט זיך אָפּגעזאָגט צו לעזען. אומענטשלאָסענקייט פון די פיהרער פרעסט מעהר ווי אַלץ אויף די נערווען פון די מאַסען.

צוליב שרעקליך געפאַלענע פּרייזען האָט דער קאַמף פאַר שכירות שטאַרק דאָקוטשעט די אַרבייטער. זיי איז אייניפאַך דערעסען געוואָרען דאָס אומענדליכע פערהאַנדלען, אין משך פון חודש יוני איז די לוין־פראַגע געוואָרען בעזונדערס שאַרף אין דער ריזיגער פּוטילאָווער פאַבריק. דעם 21־טען יוני איז אַ שטרייק פון די וויכטיגסטע טיילען אַרבייטער אויסגעבראָכען אין דער פאַבריק. דער שטרייק איז אָפּגעלייגט געוואָרען, אָבער די נעכסטע צוועלף טעג האָבען נישט געבראַכט קיין ענדערונגען.

ווען דער עקזעקוטיוו־קאָמיטעט פון די סאָוויעטען האָט איבערגעגעבען אין חודש מערץ די מאַכט דער פּראָוויזאָרישער רעגירונג, איז עס געטון געוואָרען מיט דעם בעדינג, אַז דאָס רעוואָלוציאָנערע מיליטער זאָל נישט אַרויסגעשיקט ווערען פון דער הויפּטשטאָט.

אין אַלגעמיין גענומען זענען די זעלנער געווען נאָך מעהר אומגעדולדיג ווי די אַרבייטער, ערשטענס, ווייל איבער די סאָלדאַטען איז געהאַנגען די שטענדיגע געפאַהר אַז מען וועט זיי שיקען צום פראָנט, צווייטענס איז פאַר זיי שווערער געווען צו פערשטעהן די פאָדערונגען פון פּאָליטישער סטראַטעגיע, חוץ דעם האָט יעדער זעלנער פערמאָגט אַ ביקס. פון זינט פעברואַר אָן איז דער סאָלדאַט געווען גענייגט איבערצושאַצען די זעלבסטשטענדיגע מאַכט פון אַ ביקס.

ביי אַלע מיטינגען פון די רעגימענטען האָט מען כסדר אָנגענומען רעזאָלוציעס וואָס האָבען פּראָקלאַמירט אַז מען דאַרף [illegible] די רעגירונג.

גרויס אומרוהע האָט אויך געהערשט אין קראָנשטאַט, וואו די אַנאַרכיסטען האָבען געשפּילט אַ היפּשע ראָלע. די קראָנשטאַטער מאַטראָזען האָבען אַרויסגעלאָזען אולטימאַטומס נאָך אולטימאַטומס, און יעדעס מאָל איז דער פּראָטעסט געווען געווענדעט געגען דער רעגירונג, „וואָס פערראַט די אינטערעסען פון די אַרבייטער און פויערים", יעדער פּראָטעסט האָט זיך אויך געענדיגט מיט דער דראָהונג אַרויסצוגעהען קעגען דער רעגירונג מיט געוועהר אין די הענט.

נישט בלויז קראָנשטאַט האָט געקאָכט ווי אַ קעסעל נאָר דער גאַנצער באַלטישער פלאָט. די מאַטראָזען האָבען זיך פשוט געריסען צום קאַמף. קראָנשטאַט האָט בעווירקט פעטראָגראַד און פעטראָגראַד האָט בעווירקט קראָנשטאַט. אין דעם סאַמע צענטער פון דעם פעטראָגראַדער גאַרניזאָן זענען געשטאַנען די מאַשין־ביקסען רעגימענטען. זיי האָבען עס געעפענט די שליוזען פון דער פערפלייצונג, וואָס טראָגט דעם נאָמען די „יולי־טעג".

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלביאַנאַ 4, טעל. 216-90
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען. מענער־שוועכע. אַלע אַרט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.
צוריקגעקעהרט.
נעמט אָן פון 8–2 און פון 5–9 אָוונד.
בעזונדער וואַרטע־צימער פאַר פרויען.

באַנדיטען בעפאַלען און בערויבען אַ געלד־טראַנספּאָרט אין בערלין

דאָס אָרט פאַר דעם שאַרלאָטענבורגער ראַטהויז, וואו דער אָנפאַל איז פאָרגעקומען.

לאַדז ביי נאַכט

געזעהען, געהערט און פערצייכענט

פון אַב־נעק

— 3. —

„זבאַרני פּונקט"

דער „זבאַרני פּונקט" פון די נאַכט־וואַנדערער איז דער רוג פּיעטריקאָווער און שרודמיעיסקאַ. ביז צוועלף ביינאַכט איז דער רוג לעדיג. אַרום האַלב איינס ביינאַכט לעבט דער רוג אויף. דאָ איז דער טרעף־פּונקט פון אַרטיסטען, מוזיקאַנטען, זשורנאַליסטען, דער עולם, וואָס געהט פון די טעאַטערען, קינאָס א. ד. גל.

דאָ, אויפ'ן רוג שמועסט מען, ווערטעלט מען זיך, גלייכט מען אויס סכסוכים, דאָ פּליאַטקעוועט מען, דאָ ווערט מען געוואויר די לעצטע נייעסען. דאָ דערצעהלט מען וויצען, און מ'קיבוצט אויף וואָס די וועלט שטעהט.

ווי אַזוי איז דער דאָזיגער רוג עולה לגדולה געוואָרען? פאַרוואָס איז געראָד דער רוג „עקרוינט" געוואָרען? דאָס איז דערפאַר, וואָס אויף דעם רוג געפינט זיך די צוקערניע, וואו די דעמאָלטע נאַכט־וואַנדערער האָבען אויפגעשטעלט זייער געצעלט. פון 12 ביז 2 ביינאַכט איז אין דער צוקערניע געווען געפּאַקט, זייט אין די צוקערניעס קאָסט פון 12 ביינאַכט אָן „ענטרע", האָט זיך דער עולם אַרויסגעטראָגען אין רוג אַריין — אַזוי אַרום איז דער רוג פּיעטריקאָווער און שרודמיעיסקאַ געוואָרען דער „זבאַרני פּונקט" פון די נאַכט־וואַנדערער, און וויל מען עמיצען טרעפען נאָך חצות, ווייסט מען צו זוכען — „אויפ'ן רוג"...

סכאַקער'ס

אַ ספּעציעלע „בראַנזשע" אין לאָדז — „סכאַקער'ס" (קאָרטען־שפּילער'ס). יודען, וואָס מאַכען אַ לעבען פון „אויבער אייכעל".

די דאָזיגע „סכאַקער־בראַנזשע" ווערט אויך בעאַרבייט ביינאַכט. זיי האָבען זיך זייערע מליגות. וואו דאָס „פעשעל" איז טעטיג פון 12 ביינאַכט ביז 6 פאַרטאָג. די בעלי־הבתים פון די מליגות, נעהמען באַר „שאָדער־געלד" און לעבען זיך גאַנץ „בכבוד".

פון 12 ביז 1 ביינאַכט זעהט איהר דאָס „פּאַרעל" — דעם „אינטער שעל" מיט'ן „אויבער גרין" פיהרען אונטערהאַנדלונגען. דער „אינטער שעל", דאָס איז אַ נידריגע, דיק יודעלע מיט אַ שטייפען „בעכער" אויפ'ן קעפּעלע, און דער „אויבער גרין" איז אַ הויכער דאַרער בלאַסער יונג מיט אַ ווייך קאַפּעלושעל אויפ'ן שפּיץ קאָפּ — אָטאָ די פּאַט און פּאַטאַשאָן זענען עס די „זיילען" פון די לאָדזער סכאַקער־געזעלשאַפט...

אַרום צוועלף ביינאַכט „פאָרמירען" זיך די גרופּעס: איין גרופּע געהט אין דער מלינה, אַ צווייטע גרופּע אין יענער מלינה, און אין אַרום 5 ביז 6 פאַרטאָגס גלייכען זיי אויס אין דער גאַס ביי אַ לאַמטערן, די סכסוכים.

אין דער „סכאַקער־געזעלשאַפט" געפינט איהר: אַלטע און יונגע, קורץ־געקליידעטע און לאַנג־געקליידעטע, פּראָסטאַקעס און אינטעליגענטען, רייכע און אָרימע — אַפילו דאָס „שעהנע געשלעכט" איז אויך פערטרעטען.

יודישע נאַכט־שומרים

די יודישע שומרים געפינען זיך אין די הייזער, וואו ס'זענען פערהאַן אַ סך יודישע מאַנופאַקטור־געשעפטען. די „העלדען" וואָס דאַרפען אָנוואַרפען אַן אימה אויף גנבים און איינברעכער, זענען מעהרסטענטייל יודען, אַלטע, צוזאַמענגעבראָכענע, קוים וואָס זיי האַלטען זיך אויף די פיס, איינער הוסט מיט אַ פּייפעל אין האַלז, אַ צווייטער האָט אַ שלוקערץ. אַ דריטער הינקט אויף אַ פוס, אין די ווינטער־נעכט טראָגען זיי די אמת'ע „שאָפען־פעלצען", מיט הויכע שטיוועל און מיט גראָבע שטעקענס, און בעטען גאָט, זיי זאָלען בעהיט ווערען פון אַ ביין אָנשיקעניש — פון אַ גנב!...

די „העלדישע" נאַכט־שומרים זיצען נישט לעדיג; איינער זאָגט תהילים, אַ צווייטער לערנט אַ פּרק משניות. אַ דריטער ברומט אַ ניגון — אַזוי זיצען די יודישע נאַכט־שומרים גאַנצע נעכט און היטען יודיש האָב און גוטס!...

נאַכט־פּאָליציאַנטען

די נאַכט־פּאָליציאַנטען זענען אויך גאָר אַנדערע ווי די טאָג־פּאָליציאַנטען; מילדערע, ווייכערע, שרייען נישט: „ראַזוישטש שען", דירעגירען נישט מיט די שטעקעלעך, בעהמען נישט קיין „מאַנדאַטען". זענען נישט שטאַרק מדקדק אויפ'ן געהען: גלייך געהן, קרום־געהן — ס'טשעפּעט זיי נישט — פערקעהרט; זיי קוקען זיך געמיטליך צו צו די נאַכט־וואַנדערער, און רעדען קיין וואָרט נישט — דאָס וואָס ס'איז געשטערט ביי טאָג, איז נישט געשטערט ביינאַכט.

פרעמדע פּנים'ער

פון צייט־צו־צייט זעהט מען אויך ביינאַכט אַ פרעמד פּנים, — נישט פון דער נאַכט־חברותא. הייסט עס: אַמאָל לויפט אַרויף אַ יוד, אַ יודענע, אָבער דאָ ווייסט מען שוין אַז ס'איז עפּעס געשעהען אַ צופאַל: אָדער ער לויפט אין אַן אַפּטייק, וואו עס איז דאָ אַ נאַכט־דיושור, נאָך ריטצי־אייל, נאָך וואַלעריאַן־טראָפּען, אָדער ער לויפט טעלעפאָנירען נאָך דער נאַכט־פּאָגאָטאָוויע אָדער גאָר נאָך די העבאַמע — דאָס זענען „פרעמדע פּנימער" וואָס האָבען מיט די נאַכט־וואַנדערער קיין שום שייכות נישט.

פאַרטאָג

אַרום האַלב פיר, ווען ס'בעוויזט זיך דער ערשטער טראַמוואַי, ווי ס'הערט זיך נאָר דער ערשטער קלינג פון טראַמוואַי, הייבט עס אָן שיטערער צו ווערען אין די רייהען פון די נאַכט־וואַנדערער. ס'מישען זיך אויס די אַרבייטער, וואָס אײַלען פאַרטאָג אין די פאַבריקען, און די נאַכט־וואַנדערער וואָס געהען אַהיים... שלאָפען. די עלעקטרישע לאָמפּען לעשען זיך, און די נאַכט־וואַנדערער פערשווינדען — דאָס נאַכט־לעבען איז געענדיגט, און עס הויבט זיך אָן דאָס טאָג־לעבען.

ניייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניייער פאלקסבלאט

מאנטאג
כה
26
אלול תרצ"ב

ספטעמבער

זון-אויפגאנג 5.28
זון-אונטערגאנג 5.38

טעקסטילאַרבעטער פאדערען א קאלעקטיווען אפמאך

די נעכטיגע גרויסע ארבייטער-פערזאמלונגען

(2) נעכטען איז אין לאקאל פון „פראצא" פארגעקומען אנ׳אלגעמיינע פערזאמלונג פון טעקסטיל-ארבייטער, בכדי צו ארומרעדען די לעצטענס געשאפענע סיטואציע, און די מיטלען ווי-אזוי אדורכצופיהרען די פראטעסט-אקציע.

נאך דער לאנגער דיסקוסיע, און געגויעם בעקענען זיך מיט דער סיטואציע אין בעזונדערע פאבריקען, ווי אויך נאכ׳ן פעסטשטעלען, אז אין גאנצען לאדזער קרייז איז נישטא אזא פאבריק, וואו די לוינען זענען נישט רעדוצירט געווארען (אין איינינע אפילו צו צוויי און צו דריי מאל אין משך פונ׳ם לעצטען יאהר), האבען די פערזאמעלטע אנגענומען א רייה רעזאלוציעס, ווי דהיינו:

1) די פערזאמעלטע שטעלען פעסט, אז די הויפט-אויפגאבע פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען איז אין דעם איצטיגען מאמענט — דער קאמף וועגען אונטערשרייבען א קאלעקטיווען אפמאך, כדי צוריקצושטעלען דעם לוין-מאסשטאב, וואס האט פערפליכטעט אויפ׳ן גרונד פון דעם קאלעקטיווען אפמאך אין יאהר 1928.

כדי צו בעגריינדען די דאזיגע רעזאלוציע, איז אונטערגעשטראכען געווארען, אז די לוינען אין דעם דאזיגען טאריף זענען פעסטגעשטעלט געווארען אין א צייט, ווען כמעט אלע פאבריקען זענען געגאנגען 6 טעג אין דער וואך, וואס דאס האט פערזיכערט די ארבייטער א געוויסען עגזיסטענץ-מינימום, בעת איצט ארבייט א ריזיגער טייל פון די פאבריקען בלויז 3, 4 טעג אין דער וואך, וואס דאס גיט א העלפט פערדינסט, ווען מ׳וואלט זיך גענוצט מיט׳ן קאלעקטיווען אפמאך.

מחמת׳ן אפשאפען דעם טאריף און רייסען די לוינען, איז דער ארבייטער פעראורטיילט אויף א הונגער-טויט.

2) די פערזאמעלטע שטעלען פעסט, אז די אקציע וועגען אונטערשרייבען דעם קאלעקטיווען אפמאך, קאן האבען א פעולה נאר דאן, ווען דער גאנצער ארבייטער-כלל, וואס איז ארגאניזירט אין די פעראיינען, וועט ארויסטרעטען גלייכצייטיג און ארויסרוקען דיזעלבע פאסטולאטען. עס איז דעריבער נויטיג, אז אלע לאדזער ארבייטער, וועלכע האבען לעת עתה צו די פעראיינען נישט געהערט, אדער זענען אוועק פון זיי — זאלען צוריק אריין אין די רייהען פון די ארגאניזאציעס.

אויך די פעראיינען דארפען צו האנדלען סאלידאר, אפוועגדענדיג אין דער זייט די כל׳ערליי פערזענליכע און פאליטישע אנטאגאניזמען.

(3) די פערזאמעלטע פאדערען, אז בעת׳ן קריזיס זאלען איינגעפיהרט ווערען אונטערשטיצונגען פאר ארבייטסלאזע פאבריק-ארבייטער שוין נאכ׳ן אפארבייטען 20 וואכען. (ווי עס האט פאראויסגעזעהן דאס געזעץ וועגען פערזיכערען ארבייטסלאזע, ערב זיין נאוועליזירונג.)

4) די פערזאמעלטע ווענדען זיך צו די פעראיינען מיט דער פאדערונג אנצוהויבען א ברייטע פראפאגאנדע אין דער ריכטונג פון אריינציהען אין די ארגאניזירטע רייהען אלע ארבייטער.

* * *

נעכטען איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון טעקסטילאַרבעטער ביים קארטעל ז.ז.פ. (גדאנסקא 40).

די פערזאמלונג האבען געווענדט די אויפמערקזאמקייט דערויף, וואס די ביז-איצטיגע פרובען צו בילדען א געמיינזאמען פראנט פון די לאדזער ארבייטער-פעראיינען, ווי „פראצא", קלאסען-פעראיין און „כאדע" האבען נישט געגעבען קיין ממשות׳דיגע רעזולטאטען.

מחמת דעם האבען די פערזאמעלטע אויפגערופען די פערוואלטונג זייערע, ווידער צו ווענדען זיך מיט א בריף צו די פעראיינען וועגען שאפען א בשותפות׳דיגע צווישען-פעראיינס-קערפערשאפט, וואס זאל זיך פערנעהמען מיט׳ן דורכפיהרען דעם קאמף וועגען אונטערשרייבען א קאלעקטיווען אפמאך א. א. וו.

רעגיסטראציע פון יאהר-גאנג 1914

היינט, מאנטאג ד. 26 סעפט. דארפען זיך שטעלען צו דער רעגיסטראציע יונגלייט פונ׳ם יאהרגאנג 1914 וואס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 5-טען קאמיסאריאט און זייערע פאמיליען-נעמען הויבען זיך אן מיט די ליטערעס:

L Ł M N

און פון 13 קאמיסאריאט:

Sz T U W Z Ź

מארגען, דינסטאג, ד. 27 פון 5 קאמיסאריאט:

O P R

און פון 14 קאמיסאריאט:

A B C D E F G

מ׳דארף מיט זיך מיטברענגען אלע נויטיגע דאקומענטען.

יום-טוב זאל מען פטור זיין פון עקזעקוציע. ליציטאציעס א. ד. גל.

(2) אויף דער השתדלות פון ראטמאן יחיאל יצחק בערמאן האט „פופ" (ארבייטס-פערמיטלונגס-ביורא) מסכים געווען, אז אין די טעג פון ראש-השנה (1. און 2. אקטאבער), ערב יום כפור און יום-כפור (15. און 16 אקטאבער), די ערשטע און צווייטע טעג סוכות, זאל דאס ביורא נישט דורכפיהרען קיין רעגיסטראציעס, קאנטראלעס און ארויסגעבען טאלאנען און צייכענישען יודישע ארבייטסלאזע איבערוקענדיג דעם טערמין אויף א וואכען-טאג.

ראטמאן בערמאן בעמיהט זיך אויך, אז די שטייער-אפטיילונג פון מאגיסטראט זאל אין ערב ראש-השנה, ראש-השנה, ערב יום-כפור און יום כפור און אויך אין משך פון גאנץ סוכות (אריינרעכענדיג אויך חול-המועד) נישט דורכפיהרען קיין עקזעקוציעס ביי יודישע שטייער-צאהלער פון קאמונאלע שטייערען, און אז די בעזונדערהייטס-אפט. ביים מאגיסטראט זאל אין ראש-השנה, יום-כפור און סוכות נישט דורכפיהרען קיין דעזינפעקציעס אין הייזער פון אנשטעקענדיגע קראנקע יודישע חולאים.

דעזינפעקציעס אין די יום-טוב-טעג

ראטמאן בערמאן האט אויסגעפועלט ביי דער געזונדהייטס-אפטיילונג פון מאגיסטראט, אז אין די יום-טוב-טעג (ראש השנה, יום-כפור סכות) זאלען נישט געמאכט ווערען קיין דעזינפעקציעס אין די יודישע שטובען, וואו ס׳געפינען זיך קראנקע אויף אנשטעקענדע קראנקהייט.

יודישע עדות אין די שטאטישע געריכטען

וועלען קענען בעפרייט ווערען פון קומען אין געריכט אין די יום-טוב-טעג

הרב הרצל הארצשטארק האט זיך געווענדעט צום נאטשעלניק פון שטאטישען געריכט, אז די יודישע עדות וועלכע דארפען זיך צושטעלען צו פראצעסען אין די שטאטישע געריכטען אין די ביידע טעג ראש השנה, יום-כפור, די ערשטע און צווייטע טעג סכות זאלען בעפרייט ווערען פון צושטעלען זיך.

דער נאטשעלניק פון די געריכטען איז נאכגעקומען דער ביטע בתנאי, אז די יודישע עדות וועלען זיך אין יעדען פאל ווענדען מיט ביטעס אין געריכט, אז מ׳זאל איהם בעפרייען פון עדות-זאגען אין די יום-טוב-טעג.

א סטרוזש איז סליחות-קאניונקטור...

ער פאלט אויפ׳ן שכל דער יושב בשער, נאר פאליציי שטערט איהם

(2) עהערנעכטען ביינאכט האבען יודען חסידים אויף פאלנאצנא 25 אין שטיבעל געזאגט סליחות.

אז מ׳האט שוין געהאט אפגעזאגט, איז מען אלע צוזאמען — עטליכע צעהנדליג זאגערס — מיטאמאל ארויס, און זיך געשטעלט ווארטען דער סטרוזש זאל זיי ארויסלאזען פון טויער...

ווייזט אבער אויס, אז דער סטרוזש איז נישט פון די צוויי פאר א גראשען, און איז גאר קיין נאר נישט, האט ער במחילה, בעשלאסען צו נעהמען א סליחה-שטייער...

ווי איינער זאגט: אז נישט איצט, טא ווען זשע דען אנדערש...

ער האט זיך אוועקגעשטעלט, דער שומר השער, אין דער פאזיציע פון א יודען-דערלייזער, און א זאג געטון כהאי לשנא:

— עץ געהט 10 גילדוין, לאז איך ענק ארויס, אז נישט זיצט דא ווייטער אין מיין סטרושאווסקי גלות!

יודען זענען געווען, ב"ה עטליכע צעהנדליג, און שטיל רעדען האבען זיי מטבע אויף פיינט, ובפרט נאך — נאך סליחות, האט מען אהן עין הרע געמאכט אזא געפילדער, אזא געליארעם, ווי די אינדיקעס אויף פסח, און ס׳איז געווארען לעבעדיג.

גראד איז פערביינעגאנגען דעם טויער א פאליציי-פאטרול, וואס האט דערהערט פון אינעווייניג די אומנאטירליכע קולות וברקים, וואס די יודען-חסידים האבען פון זיך ארויסגעלאזט...

די פאליציאנטען האבען דאן אנגעקלינגען צום סטרוזש און ס׳איז געשעהען אייגער פון די מערקווירדיגסטע פאלען (נאך נישט פערהאן אין דובנאווס געשיכטע...) ווען זיי, די פאליציאנטען האבען געבראכט די גאולה אויף אנ׳עדה יודען סליחות-זאגער, און דערצו נאך צונויפגעשטעלט א פראטאקאל דעם געלד-גייציגען קאמבינאטארישען סטרוזש וועלכער האט געהאט אנ׳איבערפלוס פון שכל..

א נאקעטער מאנספערשויד אויפ׳ן טראטואר

מ׳האט איהם בעטויבט, בערויבט און אויסגעטון נאקעט

(2) עהערנעכטען ביינאכט איז געשטאנען דער 28-יאהריגער אנטאני קראוטשיק (מאזורסקא 35, אין כאיני) און געקלונגען אין טויער.

דאן זענען 3 אומבעקאנטע פערשוינען איהם בעפאלען מיט אייזערנע פרענטען און אזוי לאנג געהאקט איהם איבער׳ן קאפ ביז ער איז אנידערגעפאלען א פער׳חלש׳טער אויפ׳ן טראטואר.

אז ער איז שפעטער צוריק צו זיך געקומען פון דער קעלט, האט ער דערזעהען, אז ער איז אינגאנצען נאקעט און הויל.

די דריי חברה-לייט האבען איהם אינגאנצען בערויבט און צוגענומען אפילו דאס גאנצע אנגעטועכץ — אנצוג, וועש און שיך.

מיט גרויס מאטערניש האט זיך קראוטשיק צוגעשלעפט צום גלעקעל, און ס׳איז ארויסגעקומען דער סטרוזש, וועלכער האט דעם פולשטענדיג נאקעטען געהאלפען אריין אין דער וואוינונג, און ארויסגערופען פאגאטאוויע.

אין א שווערען צושטאנד האט מען איהם אפגעפיהרט אין שפיטאל אויף זאגאיניקאווא.

מיר האבען זיך מיין דערלעבט אין לאדז...

זונטאג-„געשעהענישען"...

(2) אויף ראג קילינסקיעגא און סענאטארסקא איז נעכטען שטארק צושלאגען געווארען דער 21-יאהריגער סטאניסלאוו (פשענדזעלניאנא 87), טארגאווסקי האט די מעשה שטארק פערדראסען, וואס מען האט איהם אויסגעבויקערט די ביינער, און ער האט זיך דערנעבען ארונטערגעווארפען אונטער א טראמוואי. דער קאנדוקטאר האט אבער בעצייטענס דעם טראמוואי איינגעהאלטען, און ער איז אפגעקומען מיט קליינע קערפער-וואונדען. דעם צווייטען מאל געליטענעם האט פאגאטאוויע אפגעשטעלט אין 11. קאמיסאריאט צו אויסניכטערונג.

אויף ווינצענטעגא 2 האט מען בעת׳ן „רייבען די סעודה" שטארק צושלאגען דעם שכור׳ן מיעטשיסלאוו טאמאשעווסקי, און פאגאטאוויע האט איהם אנשטאט אין שפיטאל אפגעפיהרט אין קאמיסאריאט.

פאר׳ן טויער אויף קרוטקא 14 (באלוט) האט מען שטארק צושלאגען דעם דירות-מעקלער, יוזעף טשאיא, אויך צו איהם איז ארויסגערופען געווארען פאגאטאוויע.

סאציאלע הילף ביי דער קהלה

נעכטען איז פארגעקומען א זיצונג פון דער קאמיסיע ביי דער קהלה, וועלכע האט פאר אנ׳אויפגאבע צו פערטיילען די דרינגענדע הילף פאר די ארימסטע אין לאדז.

ס׳זענען בעטראכט געווארען אנ׳ערך 300 ביטעס, הונדערט ביטעס זענען איבערגעשיקט געווארען אין דער גארמאלער קאמיסיע פאר סאציאלע הילף, די איבעריגע ביטעס, וועלכע זענען דאס רוב נויגע געווען עקסמיסיעס, זענען בעריקזיכטיגט געווארען אויף א טומע פון 3400 זלאטיס.

פרעזעס מינצבערג האט דערביי אויסגעדריקט דעם וואונש, אז אויף להבא זאל נישט נאר בעטראכט ווערען דורך דער קאמיסיע די פראגע וועגען אינדיווידועלער הילף נאר ס׳זאל אויך ארומגענומען ווערען אלגעמיינע אקציעס.

ארבייטסלאזער פאנד אין די יודישע יום-טוב-טעג

צוליב דער השתדלות פון ראטמ. בערמאן וועלען די יודישע ארבייטסלאזע וואס בעקומען זייער אונטערשטיצונגען אין ארבייטסלאזען פאנד קענען אפנעהמען אנשטאט אין די יום-טוב-טעג מיט איין טאג שפעטער.

מ׳וויל בשום אופן נישט צאהלען

לאדזער רעסטאראטארן אפעלירן צו דער ווארשאווער צענטראלע

(2) עהערנעכטען האט זיך דער פעראיין פון לאדזער רעסטאראטארען געווענדט צו דער ווארשאווער צענטראלע מיט א גרויסען מעמאריאל, אדרעסירט צו דער רעגירונגס-מאכט.

אין דעם דאזיגען מעמאריאל ווערט געפאדערט אפצושאפען די אפצאלען לטובת דעם ארבייטסלאזען-פאנד, פאר דאס רעכט צו פערברענגען אין די רעסטאראציע-לאקאלען נאך 12 ביינאכט.

אין מעמאריאל ווערט אנגעוויזען, אז ס׳וואלט א סך יושר׳דיגער געווען א פראצענטועלע בעשטייערונג פון די רעכנונגען, וואס וואלטען אויסגעמאכט מעהר פון א געוויסער מינימאלער סומע.

צו דער בעגריינדונג פון זייערע טענות, אונטערשטרייכען די רעסטאראטארען, אז דער ארומגערעדטער שטייער האט געבראכט דערצו, אז די גאנצע קליענטעלע, וועלכע האט אין די רעסטאראנען פריהער געקויפט קלייניגקייטען (א ביר, א טיי, פאפיראסען א. ד. גל.) איז אינגאנצען אפגעפאלען, און די אזויגערופענע „בעסערע געסט", זאגט זיך דאס רוב אפ צו דעקען די אפצאהלען, און אפט דערגעהט עס צו מחלוקת׳ן, וואס פערטרייבען די געסט פון די רעסטאראנען.

ווייטער ווילען די לאדזער רעסטאראטארען, אז נישט זיי זאלען איינמאהנען די אפצאהלען נאר די שטייער-קאנטראלערען.

Dr. Z. RAKOWSKI
ספעציאליסט פאר
אויערן, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען
11 ליסטאפאד 9 (קאנסטאנטינג.)
טעל. 127-81
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7
נעמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 11—2.
אין כעלמי פון 8—9 פרעה.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"
פערבאנדס-טרופע פון א. א. פ. אין פוילען. - אנפיהרונג: א. בעזמאן
גאסטראלען פון די בעליבטע ארטיסטען
דינה האלפערן און סעם בראנעצק
היינט מאנטאג, דעם 26-טען ד. ח. גרויסע פאפולערע פארשטעלונג
צום לעצטען מאל די זעהר פאפולערע פיעסע אין 3 אקטען פון ס. ב. מיט א סך נומערן געזאנג און טענץ
פרייזען פון 50 גר. אן
די גרויסע ירושה
מיט דינה האלפערן און סעם בראנעצקי אין די הויפט-ראלען.
דיריגענט: ל. זעלמאן.
אדמ.-לייטונג: ש. הערשקאוויטש.

קרייז-צוזאמענפאהר פון יוגענד-לעגיאָן

(2) נעכטען 10 אינדערפריה האָט זיך אין זאל פון שטאָט-ראט געעפענט דער קרייז-צוזאמענפאהר פון יוגענד-לעגיאָן.

עס זענען געהאלטען געוואָרען א רייה פייערליכע רעדעס און לסוף איז אָפּגענומען געוואָרען א שבועה ביי 40 נייע מיטגלידער פון'ם יונגען לעגיאָן.

אפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) א. דאַנצער, זגערזשער 57; וו. גראָשקאָווסקי, 11-טער ליסטאָפּאַד 15; ס. גאָרפיין, פילסודסקיעגאָ 54; ס. באַרטאָשעווסקי, פּיעטריקאָווער 164; ר. רעמבעלינסקי, אַנדזשעיא 28; שימאַנסקי (פּשענדזעלניאַנאַ 59.

זעלבסטמארד פון ארבייטסלאָזן

(2) דער 20-יאָהריגער מאַריאַן וואַוזעק (פּעטריקאָווער 27) האָט נעכטען אין די האַנדעלס-האַלעס אויף פרייהייטס-פּלאַץ אויסגעטרונקען א גרעסערע דאָזע זאַלץ-זויער.

פּאָגאָטאָוויע האָט איהם אָפּגעפיהרט אין ראַדאָגאָשטשער שפּיטאָל.

די סיבה זאָל געוועזן זיין ארבייטסלאָזיגקייט און נויט.

אויפלעבונג אין קאנסום

אין די האַלען פון דעם איין איינציגען ביי אונז אין שטאָט וואַרען הויז קאָנסום ביי דער ווידזעווער מאַנופאַקטור, ראַקאָטשינער 54 איז יעצט אַ שטאַרקע אויפלעבונג און עס איז נישט קיין וואונדער, ווייל קאָנסום האָט זיך פערשאַפען אומבעגרעניצטען צוטרוי ביי די מאַסען קאָנסומענטען אַ דאַנק דעם ביליגען פערקויף פון אַלע אַרטיקלען. דער קאָנסום איז פערזעהען צום יעצטיגען הערבסט סעזאָן אין אַ גרויסען אויסוואַהל פון עלעגאַנטע וואָלען און זיידענע שטאָפען, דער שלאַגער פון דער היינטיגער זאַך אין קאָנסום וועט זיין דער פערקויף פון אַ גרויסען אויסוואַהל פלאַנעלען ווייסע, קאָלירטע און מיט דעסען, ווי אויך פערשידענע סאָרטען באַרכאַן וועלכע ווערען פערקויפט צו אויסערסט נידריגע פרייזען. אַ חוץ דעם עמפּפעהלט קאָנסום פערשידענע רעשטען, בראַק און סעקונדע פון ווידזעווער אויסארבייטונג צו גאַנץ פאַבריקס פרייזען. אַלע איבריגע אָפּטיילונגען זענען רייך פערזעהען, יע ווייטער מוז טאַקע אויסנוצען די געלעגענהייט און מאַכען אַלע איינקויפען אין קאָנסום.

מיסברויכען מיט עלעקטרישען שטראָם

ביים פּרובען די עלעקטרישע איינריכטונג אין הויז אויף פּיעטריקאָווער 47, האָבען די באַאַמטע פון דער עלעקטראָווניע פעסטגעשטעלט, אַז די איינגעמאָנטירען פון דעם דאָזיגען הויז נחה יהודית פילי-כאָווסקאַ בענוצט אָהן בערעכטיגונג עלעקטרישען שטראָם. ס'האָט זיך ווייטער אַרויסגעוויזען, אַז די איינריכטונג מיט'ן אַנשלוס איז געמאַכט געוואָרען דורכ'ן מאָנטער קאַלסקי, און די אַלע צייכנונגען דערצו איז געמאַכט געוואָרען פון אינסטאַלאַטאָר ביאַלעק לויט די פּאָליציאישע נאָכפאָרשונגען האָבען די דריי פּערזאָן געהאַנדעלט לויט געמיינזאַמער פאַרשטענדיגונג. דער פּראָצעס איז פאָרגעקומען אין שטאַטישען געריכט קאַלסקין אויף 3 חדשים פּיליכאָווסקאַ און ביאַליק צו 4 וואָכען אַרעסט. דאָס געריכט האָט די שטראָף פאַר די לעצטע צוויי צוליב זייער אומבעשטראָפבאַרקייט ביז איצט אָפּגעלייגט אויף 3 יאָהר.

ווילט איהר ווינשען א גוט יאהר

אייערע עלטערן, שוועסטער ברידער, קרובים, פריינד און בעקאַנטע אין לאָדז און אַנדערע שטעט אין פּוילען, ווי אויך אין אויסלאַנד: פראַנקרייך. שטאַטען פון אַמעריקע, פּאַלעסטינע, פראַנקרייך, רוסלאַנד, אַרגענטינע, קאַנאַדע, דייטשלאַנד און אַ. לענדער

דארפט איהר נישט ווארטן אויף דער לעצטער מינוט

— אוּן בעשטעלעז —

א גראטולאציע אויף ראש=השנה

נאר אין

„נייעם פאלקסבלאט"

די פּרייזען זענען היי=יאהר זעהר צוגענגליכע פון 2.50 זל. אַן

די אַדמיניסטראַציע „נייער פאלקסבלאט"

פּיעטריקאָווער 21.

ארעסטירט 23 פערברעכער

(א) אין שייכות מיט'ן באנדיטען-אָנפאַל אויפ'ן געוועלב פון דער 73-יאָהריגער אלמנה מאריאנא בראָדאָוו, אויף זשגאָווסקא 79, האָט פּאָליציי אדורכגעפיהרט אנ'אָבלאווע אין א רייה „מעלינעס" און פערדעכטיגע לאָקאלען און ארעסטירט 23 פערדעכטיגע פערזאָנען, וואָס א סך פון זיי האָט שוין פּאָליציי לאנג ארומגעזוכט. מען האָט ביי זיי אויך געפונען פערשידענע גנב'ישע מכשירים.

די שווער-פערוואונדעטע מאריאנא בראָדאָוו, וועלכע געפינט זיך אין שפּיטאָל, קומט ביסלעכווייז צו זיך.

אויב מ'זאָל כאפּען די ריכטיגע שולדיגע, דראָהט זיי א שטאנד-געריכט.

בראנפען ווערט ביליגער

מארגען דערשיינען די נייע צעניקעם

(2) פון 29. ד. ח. רעדוצירט דער פּוילישער ספּירט-מאָנאָפּאָל די פּרייזען פון ספּירט און בראנפענס אויף אנ'ערך 20 פּראָצענט. (גלייכער וואָלט געווען, ווען דירות זאָלען ביליגער ווערען...)

געוויסע פּרייז-קאָסטען זענען נאָך נישט אויסגעארבייט געוואָרען.

זיי וועלען ערשט דערשיינען מאָרגען.

ווי עס ווערט פּראָיעקטירט אין דער פאַראָרדענונג, וואָס איז פערעפענטליכט געוואָרען אין נ"ר 79 פון „דזשענניק אוסטאַוו" וועט דעם פּרייז פון 100-פּראָצענטיגען קאָנסומציע-ספּירט (צום אויסארבייטען בראַנפענס) בעטרעפען 9 זל. א ליטער, אנשטאט דעם פריהערדיגען פּרייז — 13 זל. מיט 30 גר.

א ליטער געוועהנליכער 45-ער וועט איצט קאָסטען 5 זל. מיט 10 גר., „וויבאָראָווע" — 6 זל., „לוקסוסאָווע" — 7 מיט 50; ספּירט אויף היים און הייל-צוועקען, 90-ער — 9 מיט 80 א ליטער.

היינט און מאָרגען וועט מען אין די בראנפען-געוועלבער, אין שייכות דערמיט, איבערשטעמפּלען די עטיקעטען.

גע'חלשט אויף דער גאס

(2) ראָג פּשענדזעלניאַנא און נאַפּיורקאָווסקיעגאָ איז אוועקגעפאַלען און אומגעכט דער 66-יאָהריגער פרידריך דערוויטש אנ'ארבייטסלאָזער און א היימלאָזער.

דער פּאָגאָטאָוויע-דאָקטאָר האָט פעסטגעשטעלט אנ'אלגעמיינע אָפּשוואַכונג און אריבערגעפיהרט דעם אומגליקליכען אין דער זביאָרניע.

Dr. med. ST. HEINRICH

ספּעצ. פאַר קינדער און אינערליכע קראַנקהייטען

פיזיקאלישע טעראַפּיע

צוריקגעקעהרט

נעהמט אָן פון 1—11 מיטאָג און פון 3—7 אָוונד

פּאָמאָרסקאַ 10, טעל. 147.67.

פאַר אונבעמיטעלטע — הנחות.

6758

נאכאהמונגען פון די „ווידזעווער" אויסארבייטונגען

שוין זייט אַ לענגערע צייט האָבען זיך בעמערקט אויפ'ן מאַרק פעלשונגען פון די אויסאַרבייטונגען פון דער ווידזעווער מאַנופאַקטור. פון אַ פערטרויעדליכע קוועלע איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז איינע פון די לאָדזער פאַבריקען, וואָס האָבען נאָכגעמאַכט די ווידזעווער אויסאַרבייטונגען איז די פירמע יאַקוב לאַנדאָ (פאַבריק פּאָמאָרסקא 75) וועמענס לאַגערן עס געפינען זיך אויף פּיעטריקאָווער 40.

שבת האָבען די פּאָליציאישע מאַכט-אָרגאַנען אַדורכגעפיהרט רעוויזיעס אין די לאַגערן פון דער פירמע לאַנדאַ. די רעוויזיע האָט ענטדעקט אַ גרויסע צאָהל פעלשונגען.

זיי זענען געוואָרען דורך דער אויספאָרשונגס-מאַכט סעקוועסטרירט און דער ענין איז אַריבער אין געריכט. ווי מיר ווערען געוואויר ריכט מען זיך אויף ווייטערע שריט געגען עטליכע פאַבריקאַנטען וואָס מאַכען נאָך די אויסאַרבייטונגען פון דער ווידזעווער מאַנופאַקטור.

וויקטאָר כענקין אין „צירוליק"

דער וועלט-קינסטלער אויף דריי גאסט-שפּילען

די דירעקציע פון „צירוליק" איז געלונגען צו פערהאַלטען אויף 3 טעג גאַסט-שפּילען דעם וועלט-בעריהמטען אַרטיסט און זינגער, וויקטאָר כענקין, וועלכער האָט אַקאָרשט געהאַט אין דער לאָדזער פילהאַרמאָניע 2 קאָנצערטען ביי פול-געפּאַקטע הייזער.

וויקטאָר כענקין איז אין מאסקווע געוועזן דער פילאַר פון באַליעוו'ס „לעטושאַיאַ מיש" און אין בערלין — פון יוזשני'ס „סיניאַיאַ פטיצא".

איבעריגענס איז אַבסאָלוט אומנויטיג צו רעקאָמענדירען וויקטאָר כענקינען, וועלכער איז היינט אַ שם דבר אין דער וועלט, און די גאַראַנטיע פאַר'ן גרעסטען דערפאָלג.

די דירעקציע פון „צירוליק" האָט געמאַכט די פרייזען פון 90 גראָשען ביז 4 זל. מיט 80 גר.

ער טרעט אויף היינט מאָנטאָג, דינסטאג און מיטוואָך, אין ביידע פאָרשטעלונגען פון 8 ביז 10 און פון 10 ביז 12.

פון „פילהארמאניע"

גאסטשפּילען פון דינה האלפּערן און סעם בראנעצקי

אין דער „פילהאַרמאָניע" גייען מיט גרויס דערפאָלג אַדורך די גאַסטשפּילען פון די לאָדזער ליבלינגען דינה האַלפּערן און סעם בראַנעצקי.

דאָס דאָזיגע קינסטלער-פּאָרל ווערט זעהר וואַרעם אויפגענומען דורכ'ן עולם.

היינט ווערט געשפּילט: „די גרויסע ירושה".

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג-ארטאָפּעד

פּאָלודניאָווא 9, טעל. 183-17

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער

אייגענע פּראַצאָווניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען ווי: זוּקלעדקעס אויף פלאַטפוסען. קינסטלעכע הענד און פיס, גאָרסעטען א. אז. וו.

צוריקגעקעהרט

נעהמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג.

(126

ר. איזראעל

דאס בופעט=מיידעל

א סענסאציאנעל=עראטישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

— נו, וואָס טוט איהר ווידער דאָ באַבעשי, האָט דער סעקרעטאַר געפרעגט די אַלטע, וועלכע איז צוריקגעגאַנגען מיט פערוויינטע אויגען.

— זיי זענען שלעכטע מענשען דאָרט, פּאַנאַטשקו, זיי ווילען מיר נישט וויזען מיין ראָמאַנען, זיי זאָגען דאָרטען, אַז ער איז קראַנק און דעריבער קען ער מיט מיר נישט רעדען.

דער סעקרעטאַר האָט נאָכגעקוקט אין דעם עווידענץ-בוך פון די אַרעסטאַנטען און האָט דאָרט נישט בעקומען קיין שום מעלדונג פון דער טורמע מאַכט אַז דער אַרעסטאַנט לאַניוראָווסקי זאָל זיין קראַנק.

— דאָס איז נישט מעגליך, אַלטיטשקע, איהר האָט געוויס זיך פערהערט.

— ניין, איך האָב גוט געהערט, פּאַנאַטשקו, איך האָב פאַר זיי געוויינט, זיי געבעטען, די הענד געקושט געזאָגט אַז איך וועל גאָט פאַר זיי בעטען, זיי זענען אָבער שלעכטע און האָבען מיך נישט צוגעלאָזען צו ראָמאַנען.

דער סעקרעטאַר האָט געמאָלדען דעם פּראָקוראָר אַז די טורמע-מאַכט האָט נישט געוואָלט ערלעדיגען אַ „ווידזעניע" וואָס איז אַרויסגעגעבען געוואָרען דורך דער פּראָקוראַטור.

דער פּראָקוראָר האָט זיך פערוואונדערט.

— וואָס זענען דאָס פאַרא נייע אָרדנונגען? זיי האָט זיך דאָרט נישט געגלוסט, אַדער ווילען פון יע דעם איינציגען לאַפּוגקע צו אַלדי רוחות, אַנ'אויפגערעגטער איז דער פּראָקוראָר צוגעגאַנגען צום טעלעפאָן און אָנגעקלונגען אין דער טורמע-קאַנצעלאַריע.

דער נאַטשעלניק מיט זיין גהה לף זענען נאָך געזעסען צוזאַמען און זיך בעראַטען וועגען דעם וואָס זיי זאָלען טון ווען ס'האָט זיך אָנגערופען דער טעלעפאָן.

— האַלאָ, דאָ די טורמע-קאַנצעלאַריע, ווער רעדט?

— דאָ דער פּראָקוראָר, זענט איהר דאָס אַליין פּאַניע נאַטשעלניקו, סאָבטשאַק.

— יאָ, אַזוי איז עס, הער פּראָקוראָר איך אַליין בין ביים טעלעפאָן.

— וואָס איז די מעשה, וואָס איהר האָט נישט געגעבען קיין „ווידזעניע" פאַר דער מוטער פון אַרעסטאַנט לאַניוראָווסקי.

סאָבטשאַק איז שיער נישט אומגעפאַלען פון שרעק. ער האָט נישט געוואוסט וואָס ער זאָל ענטפערען, ער האָט אָבער געמוזט שפּילען דאָס שפּיל ביזן סוף.

— הער פּראָקוראָר האָט סאָבטשאַק קוים אַרויסגעשטאַמעלט, לאַניוראָווסקי איז היינט שטאַרק קראַנק געוואָרען, און איך האָב נישט געקענט ערלויבען, אַז אין אַזאַ צושטאַנד זאָל ער זיך קענען מיט אימיצען זעהען.

— פאַרוואָס איז וועגען דעם נישט פערהאַן קיין מעלדונג אין דער קאַנצעלאַריע.

— דערפאַר ווייל איך האָב דאָס נאָך נישט בעוויזען צו טון.

— גוט, ווען וועט די דאָזיגע „ווידזעניע" קענען פאָרקומען?

— אפשר אין אַ צוויי טעג אַרום, הער פּראָקוראָר.

דער פּראָקוראָר האָט אוועקגעלייגט דעם טעלעפאָן-טרייבעל, סאָבטשאַק איז געווען צופרידען וואָס איהם האָט זיך איינגעגעבען אָפּצונאַרען דעם פּראָקוראָר, איצט האָט ער געהאַט צוויי טעג צייט צו זוכען אַנ'עצה און ער מיט זיין געהילף האָבען שוין איצט בעשלאָסען, אַז אין פערלויף פון די דאָזיגע צוויי טעג זאָלען זיי מעלדען וועגען דעם, אַז לאַניוראָווסקי איז איצט ענטלאָפען און אַזוי אַרום וועט זיך זיי איינגעבען דעם גאַנצען ענין צו ערלעדיגען, כאָטש נישט אויף אַזאַ אַנגענעהמען אופן.

דער פּראָקוראָר האָט זיך אָבער נישט אַזוי לייכט געלאָזען אָפּנאַרען, ער איז גלייך אין דער זעלבער מינוט אוועקגעפאָהרען אין טורמע, כדי זיך אַליין איבערצייגען וואָס דאָרט איז פאָרגעקומען. די אַלטיטשקע פרוי לאַניוראָווסקי האָט דער פּראָקוראָר געהייסען קומען אין 2 טעג אַרום, ווייל ס'איז דאָך מעגליך געווען, אַז דער אַרעסטאַנט לאַניוראָווסקי איז טאַקע קראַנק געווען און וועט זיך פריהער נישט קענען זעהען מיט דער מוטער.

אומגעריכט איז דער פּראָקוראָר אָנגעקומען אין דער טורמע, גראָד אין דעם מאָמענט ווען דער נאַטשאַלניק סאָבטשאַק צוזאַמען מיט דעם געהילף יאַנטשיק האָבען געוואָלט אַרויס פון טורמע-בנין, כדי אויסצואַרבייטען דעם גענויעם פּלאַן פון זייער האַנדלונג אין פערלויף פון די לעצטע 2 טעג.

דערזעהענדיג דעם פּראָקוראָר האָט איינער געמוזט זיך אָנכאַפּען אין דעם אַנדערען זיי אָלען נישט אומפאַלען, זיי זענען צוריק אַריין אין קאַנצעלאַריע צוזאַמען מיט'ן פּראָקוראָר.

— ס'איז פריקרע אין אונזער פאַך, האָט דער פּראָקוראָר געזאָגט, שטענדיג דאַטזעלבע, שטענדיג דאָס אייגענע, אָט האָב איך ווידער בעקומען אַנ'אויפפאָדערונג צו מאַכען אַנ'אינספּעקציע אין די לאָדזער טורמעס, ס'גלוסט זיך נישט, אַרומקריכען אומעטום און אַריינקריכען יעגעם אין דער נשמה אַריין, וואָס זאָל מען אָבער טון, אַז מען מוז.

דער פּראָקוראָר האָט נישט דערציילט וועגען וואָס ער איז געקומען, נאָר האָט זיך געטראַכט, אַז דורכגעהענדיג דורך דער טורמע וועט ער זיך הייסען ווייזען דעם אַרעסטאַנט לאַניוראָווסקי. דער פּראָקוראָר איז געווען קאָרזיכטיג, ער האָט זיך נישט געוואָלט קאָמפּראָמיטירען, ווען דער טורמע נאַטשאַלניק וואָלט אַרויס דער גערעכטער און דער אַרעסטאַנט וואָלט טאַקע קראַנק געווען. דער פּראָקוראָר האָט אָנגעהויבען זיין אינספּעקציע, ער איז געגאַנגען פון איין קאַמער אין דער אַנדערער. ער האָט אויסגעדריקט זיין ענטציקונג מיט דער אָרדנונג, ריינקייט און דיסציפּלין אין דער טורמע, אויס מורא האָבען די אַרעסטאַנטען זיך אויך נישט געקלאָגט און דער פּראָקוראָר האָט דאָס אָנגענומען אַלס צייכען פון דער אָרדנונג וואָס הערשט אין דער טורמע. דער פּראָקוראָר האָט אויפמערקזאַם אָנגעקוקט יעדען אַרעסטאַנט, אפשר וועט ער זיך אָנשטויסען אויף דעם דאָזיגען לאַניוראָווסקי און דער גאַנצער ענין, וועלכער האָט איהם ערשט אַזוי שטאַרק אויפגערעגט וואָלט באַלד ליקווידירט געוואָרען, ער איז אָבער אַדורך אַלע קאַמערען און האָט קיינעם נישט געזעהען, ער איז געווען אין די שפּיטאָל-צימער'ן, אין די איזאָלאַציע צימערען, נאָכגעקוקט אַלע טאָוולען אויף די בעטען, אָבער זיך נישט אָנגעשטויסען אויף קיין נאָמען לאַניוראָווסקי, דער פּראָקוראָר האָט פערענדיגט די אינספּעקציע, אָבער נאָך אַלץ נישט געפרעגט אויף לאַניוראָווסקין און נישט אַרויסגעוויזען, אַז ער זאָל מיט עפּעס נישט זיין צופרידען, זיי זענען צוריק אַריין אין דער קאַנצעלאַריע, כדי צונויפצושטעלען אַ פּראָטאָקאָל וועגען דעם רעזולטאַט פון דער אינספּעקציע.

(פאָרטזעצונג קומט)

ביי די יודישע ארבייטער אין לאדז

אין געגענזאץ צו אנדערע יודישע פאכען, ווענען די פליישער-ארבייטער יאהרען-לאנג ארגאניזירט. זייער פעראיין עקזיסטירט שוין 26 יאהר. די פליישער-ארבייטער האבען זיך נישט געהאלטען ביים שאבלאנעם אויסגעטראטענעם וועג ביים בויען זייער פראפעסיאנעלע ארגאניזאציע. די ספעציפישע ארבייטס-בעדינגונגען, די מלחמה-יאהרען און דאס געפיל פון סאלידאריטעט, וואס איז שטארק אנטוויקעלט ביי די ארבייטער, האט זיי דיקטירט צו שאפען ארבייטס-ארטעלען די אזוי גערופענע „קאמונעס". ד. ה. אז יעדער ארבייטער נעמט נישט דירעקט פון בעל-הבית דעם גאנצען פארדינסט פאר זיך. די פארדינטע געלדער ווערען איינקאסירט דורכ'ן פעראיין און ווערען געטיילט פאר אלע מיטגלידער גלייך אין 2 קאטעגאריעס לויט דער קוואליפיקאציע. גענוג צו אילוסטרירען בלויז א פאר פאקטען; דער פעראיין האלט אויס און צאהלט גאנצע 8 פאמיליעס, וואס זייערע שפייזער זענען געשטארבען. 10 ארבייטס-אינוואלידען ד. ה. עלטערע ארבייטער, וואס זענען שוין נישט פעהיג צו דער ארבייט און קריגען פון פעראיין די גאנצע גאזשע. ווען א מיטגליד ווערט קראנק און די הילף פון דער קראנקען-קאסע איז צו ווייניג, בעקומט ער פון פעראיין אונטערשטיצונג.

נישט געקוקט אויף די זעהר קליינע פארדינסטען היינט צו טאג פון די פליישער-ארבייטער האט דער פעראיין לעצטענס ארויסגעגעבען א קראנקען מיטגליד גאנצע 2 טויזענד זלאטעס אונטערשטיצונג, דער סיסטעם פון „קאמונעס" בעזייטיגט אויך די ארבייטסלאזיגקייט און קאנקורענץ צווישען איין ארבייטער מיט'ן צווייטען.

דאס הייסט אבער נישט, אז די פליישער-ארבייטער ליידען נישט פון קריזיס, אז ס'איז קיין ארבייטסלאזיגקייט נישט פארהאן. די ארבייטענדיגע טיילען זיך בלויז מיט'ן פארדינסט מיט די ארבייטסלאזע.

אין אזעלכע „קאמונעס" זענען ארגאניזירט 2 פאכען — די שעכט - הויז- ארבייטער (שינדער) און די קישקען-ארבייטער. די ערשטע קאמונע ציילט 104 ארבייטער די צווייטע — 30 ארבייטער. טיילווייז זענען אויך ארגאניזירט אין א קאמונע די קעלבער-ארבייטער.

די לאגע ביי די שעכט-הויז-ארבייטער

ביז'ן יאהר 1928 האבען זיי זעהר גוט פארדינט, וואס אמאל מעהר, ווערט דער קריזיס שטארקער, די קאנסומציע פון פלייש שוואכער און במילא אהן שום לוין-רעדוקציעס ווערען די לוינען אויטאמאטיש קלענער. הייאהר האבען די פליישער-ארבייטער בעזונדערס געליטען, וואס די קצבים האבען געפיהרט א קאמף מיט די דירעקציעס פון די שעכט-הייזער און האבען געשאכטען אין כאיני. די יודישע דירעקטארען פון כאיני האבען די יודישע ארבייטער נישט אריינגעלאזט אין שעכט-הויז. ערשט דורך לאנגע בעמיהונגען אין וואיעוואדזסטווע און סטאראסטווא איז זייער עקשנות געבראכען געווארען.

דער קולמינאציאנס-פונקט האט דערגרייכט היינטיגען זומער. די פארדינסטען פון די ארבייטער זענען געווען 28—30 זל. א ערשטע קאטעגאריע, 19—25 זל. א צווייטע קאטעגאריע, יעצט צו ווינטער איז די לאגע אביסעל בעסער.

ביי די קישקע-ארבייטער איז כמעט אזא ענהליכע לאגע ווי ביי די שעכט-הויז-ארבייטער. אויך זייערע פארדינסטען ווערען אויטאמאטיש פארקלענערט. דערצו קומט נאך צו, וואס זייערע דעפוטאט, וואס זיי בעקומען אין דער פארם פון חלב איז שטארק ביליגער געווארען.

גאר אין א שלעכטע לאגע געפינען זיך די

העקער-ארבייטער

ד. ה. די וואס זענען בעשעפטיגט ביי די קצבים-דעטאליגטען אין די יאטקעס. צווישען די לעצטע הערשט לעצטענס א געוואלדיגע קאנקורענץ. יאטקעס עפענען זיך ווי שוואמען נאך א רעגען. מ'בארגט און ביים הורטאווניק א פאר טויזענד זל. און מ'ליקווידירט דאס „געשעפט". נאטירליך, אז אזעלכע „בעלי-בתים" דארפען נישט קיין קוואליפיצירטע ארבייטער און נעמען יונגלעך פון דער לאדזער פראווינץ.

די פארדינסט פון די קעלבער-ארבייטער היינט צו טאג זענען זעהר מינימאלע. די סיבה איז וואס יעצט איז נישט דער סעזאן פון קעלבער, וואס ווערען אין דער צייט זעהר ווייניג געשאכטען. פון דעם ליידט בלויז דער טייל ארבייטער וואס ארבייטען פון שטיק און איז ארגאניזירט אין קאמונעס. די וואכען-מענשען א דאנק דער שטארקער ארגאניזאציע, האבען נישט דערלאזט צו קיין שום רעדוקציע פון לוין.

די ווארשטען-ארבייטער

דאס פאך איז לאנגע יאהרען געווען דאס שיינדל פון די פליישער-ארבייטער. א שטארקע ארגאניזאציע, האבען זיי אין משך פון יאהרען אויסגעקעמפט פערהעלטנישמעסיג גוטע לוינען און ארבייטס-בעדינגונגען. א 8 שעה'דיגען ארבייטס-טאג, סאציאלע פערזיכערונג, 3 מאל אין יאהר טאפעלע פענסיע א.א.וו. דער קריזיס און וואס ס'האט זיך לעצטענס געעפענט א סך קליינע פאבריקלעך האט געטון זיינס. די קאניונקטור אין דער בראנזשע איז שוין פון 2 יאהר א שלעכטע. נאטירליך, אז די ארבייטס-געבער בעמיהען זיך ארויפצוווארפען די שווערינקייט פון קריזיס אויף די פלייצעס פון די ארבייטער. זיי טרעפען אבער אן א שטארקען ווידערשטאנד. פאריגען ווינטער האבען זיי געוואלט קינדיגען א טייל פון פערסאנאל. דער פעראיין האט בשום אופן דערצו נישט מסכים געווען. הייאהריגען זומער, האבען די ארבייטער געארבייט 3—4 טעג אין דער וואך און נישט דערלאזט רעדוצירען זייערע ארבייטס-חברים.

אין פעראיין זענען נאך ארגאניזירט א רייה קלענערע סעקציעס ווי טראנספארטירער, אנגעשטעלטע אין די ווארשטען-געשעפטען א. א.

דער פעראיין פיהרט אויך א קולטורעלע ארבייט צווישען די מיטגלידער. ארדענט איין אייגענע פארלעזונגען אין זנ'אייגענעם שיינעם לאקאל. לעצטענס האבען זיי איינגעלאדען דעם ה' פנחס שניאורסאן מיטגליד פון צ"ק פון די לינקע פועלי-ציון אין ארץ-ישראל, וועלכער האט בעקאנט די פליישער-ארבייטער מיט'ן לעבען און קאמף פון די יודישע ארבייטער אין ארץ-ישראל.

ביים פעראיין האט זיך לעצטענס געשאפען א ספארט-קלוב אויפ'ן נאמען „פאראויס". וועלכער געפינט זיך אונטער דער השפעה פון „פועלי-ציון". דער פעראיין איז אנגעשלאסען אין דער דערנעהרונגס-צענטראלע.

פערזענליכעס

ס'איז צוריקגעקעהרט פון אורלויב ד"ר רוזשאנער.

פון טעאטער „פאפולארני"
פייערליך געעפענט דעם ווינטער-סעזאן

פארגאנגענעם שבת צו נאכט, איז פארגעקומען די פייערליכע סעזאן-ערעפענונג פון טעאטער „פאפולארני" אויף אגראדאווא גאס.

צו דער ערעפענונג פון נייעם ווינטער-סעזאן אונטער דער דירעקציע פון די ה"ה יוזעף פילארסקי און מ. ווינקלער, איז געקומען א גרויסער עולם, פארשטעהער פון דער מאכט, פרעסע, קולטורעלע און געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס.

פאר דער פארשטעלונג האט דעפ. דיר. י. וואלטשינסקי געהאלטען א רעדע.

דאס טעאטער איז געעפענט געווארען מיט דער אפערעטקע „די צירק פירשטין" פון קאלמאן.

דאס טעאטער איז פריש רעמאנטירט און אויפגעפרישט געווארען, און מאכט א זעהר גוטען איינדרוק אויף די בעזוכער.

Dr. med.
Józef Imich
ספעציאל-ארצט פאר האלז, נאז און אוירען-קראנקה ארדינאטאר פון קרייז-שפיטאל א. נ. פרעז. מאשטשיצקי.
צוריקגעקעהרט
מאניושקי 1, טעל. 209-97.

ערעפענונג פון קאנצערט סעזאן

גרויסצוגיג איז אויך הייאהר ערעפענט געווארען דער קאנצערט-סעזאן אין אונזער פילהארמאניע.

אדא סארי די גרויסע וואקאל-קינסטלערין איז דאס מאל די אטראקציע.

אדא סארי איז נאך אלץ א גרויסע קינסטלערין, וועלכע צווינגט צו הערען זיך און ווירקט נאך אלץ אונגעהויער אויף די צוהערער. פאר קריטיקער און פיינשמעקער ווירקט שוין איהר געזאנג ווי שמערצענדיגע געטריקענטע בלומען, ווייל די גרויסאמע צייט ליגט שוין איהר צייכען אויך אויף אדא סארים פראכטפולע שטימע, זי שמעקט שוין נישט ווי פרישע נאר ווי טרוקענע בלומען.

יעדאך איז נאך די ווירקונג פון איהר רייצענדע שטימע און געזאנג-קונסט אונגעהויער גרויס.

זעלטען ווער עס קאן איהר נאכזינגען (אויסער די גרויסע איטאליענישע זינגערינס) אזוי גלענצענד ווי די ראזינע-אריע פון ראסיניס צירוליק און די וואריאציעס צו מאצארט'ס-אטעמאל מיט דער בעגלייטונג פון פלייט.

און דעריבער איז נאך איהר ערפאלג אזוי גרויס און ווען מיר וועלען אויך צוגעבען דעם הערבסטמוזיקאלישען אקאמפאניאמענט פון דיר. טעאדאר רידער און ה' קווארטקיס אויסגעצייכענטע פלייט בעגלייטונג וועט מען פערשטעהען, דעם ענטוזיאזם פון צאהלרייכען פובליקום וועלכע האט די קינסטלערין ממש נישט ארפגעלאזען פון דער עסטראדע.

O ski.

קלעפסידרעס
צו זעהר ביליגע פרייזען
בעהמט אז די דרוקעריי פון
„נייעם פאלקסבלאט"
די סלעפסידרעס ווערען איז משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאט.

ספארט

פריינדשאפטס-מעטשען

הוראגאן – בר-כוכבא 1:2

נאפזשוד – טור II 0:0

מייסטערשאפט פון די ארבייטער-קלובען אין פוילען

ווידזעוו – זניטש (ווארשא) 0:5

נעכטען איז אין לאדז פארגעקומען דער פינאל-מעטש וועגען דער מייסטערשאפט פון די ארבייטער-קלובען אין פוילען. אין פינאל-מעטש צווישען ווידזעוו און זניטש האט געזיגט ווידזעוו אין פערהעלטניש 5:0.

אלגעמיינע פערזאמלונג פון „מכבי" אין פעטריקאוו

פעטריקאוו. דא איז פארגעקומען די אלגעמיינע יאהר-פערזאמלונג פון די מיטגלידער פון דער ספארט-געזעלשאפט „מכבי".

ס'איז אויסגעוועהלט געווארען א נייע פערוואלטונג מיט דעם ד"ר שטיינבערג בראש אלס פרעזעס.

אויך פערשידענע ספארט-סעקציעס מיט דעם ה' לייזעראוויטש, דעם וויצע-פרעזעס בראש, וועלכער איז באלד צוגעטרעטען צו ארגאניזירען די סעקציעס און אנצופיהרען א ברייטע טעטיגקייט. דער היגער „מכבי" איז אנגעשלאסען אין וועלט-פערבאנד „מכבי".

אויף דעם ראיד איבער דער וועלט איז דורכגעפאהרען דער מאטאציקליסט ה' איזידאר וואלמאן פון ווארשע, וועלכען דער „מכבי" האט געמאכט א פייערליכען קבלת פנים.

פון די ארויסגעפאהרענע אויף ראווערס קיין ארץ-ישראל פיער מכבי'ער זענען צוויי די טעג בשלום צוריקגעקומען.

ראדיא-פראגראם
מאנטאג, דעם 26 סעפטעמבער

11,58 צייט-סיגנאל. 12,10 טעגליכער פרעסע-איבערזיכט. 12.40 מעטעאראלאגישער קאמוניקאט 12,45 גראמאפאן-פליטען. 1,35 גראמאפאן-פליטען, 3,40 גראמאפאן-פליטען. 4,40 געשפרעך אין פראנצויזישער שפראך. 5,00 נאכמיטאג-קאנצערט. 6,00 רעפעראט. 6,10 טאנץ-מוזיק. 7,15 פערשידענעס. 7,35 ראדיא-פרעסע. 7,45 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער, רעפערטואר פון די טעאטערן. 8,00 קאנצערט. פעליעטאן. 9,30 ראדיא-פרעסע. 9,55 קאמוניקאט פאר לופט-פליהקאמוניקאציע. 10,00 טאנץ-מוזיק. 10 40 ספארט-ידיעות. 10,50 טאנץ-מוזיק.

* * *

אויסלאנד

8,00 לאנדאן – וואגנער-אווענד. 8.35 בודאפעשט – אפערע. 9,00 סאטענס – קאנצערט. 9.10 בערלין – „מאריא מאגדאלענא".

מעלדונג

צו די קאמיטעטען פון אלע ציוניסטישע גרופירונגען און יוגענד-ארגאניזאציעס אין לאדז.

לויט דער אויספאדערונג פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע מוז ביז סוף יאהר תרצ"ב ענטגילטיג ליקווידירט ווערען די שקל-אקציע.

נוצט אויס די לעצטע פאר טעג פאר א פערשטארקטער פערשפרייטונג פון שקל. ביז פרייטאג, ד. 30. ה. ח. מוז אונבעדינגט די שקל-אקציע פערענדיגט ווערען און אלע תלושים און געלדער פאר די פערקויפטע שקלים אריינגעטראגען ווערען אין די קאסע פון שקל-קאמיטעט.

חברים, ערפילט אייער ציוניסטישען חוב!

שקל-קאמיטעט אין לאדז.

היינט אין דער רעווי „מיר הויבען אן ראזירען" — א גרויסע אטראקציע! — גאסט-אויפטריט פון דעם מייסטער פון ליד
WIKTOR CHENKIN
אין זיין קאנקורענצלאזען רעפערטואר, און א חוץ דעם דאס גוט-בעקאנטע „צירוליק"-פראגראם, וואס בעשטייט פון 20 נומערן, אין וועלכען ס'נעמען אנטייל:
Zizi Halama, Feliks Parnel, Romual Gierasieński, Zofja Terne, Janina Winiarska, St. Belski, S. Laskowski, A. Suchcicki, J. Klimasiewski, M. Chmurkowska, B. Gilewska, K. Słupczyński און Cyrulątka.
פרייזען פון 90 גר. ביז 4.80 זל. — טעגליך 2 פארשטעלונגען: 8 און 10 א זייגער אווענד. — פרייזען פון 90 גר. ביז 4.80 זל.

קינסטלעריש-ליטעראַרישער טעאטער
CYRULIK
אין דער געביידע פון „SCALA"
שרודמיעסקא 15, טעל. 232-33

היינט פרעמיערע!
„MISTIGRI"
שוידערהאפטע דראמע פון אונבעגרענעצטער ליבע און אפפערוויליגקייט אונטער'ן נאמען:
געזאנג פון לעבען און טויט. אין די הויפט-ראלען:
MADELEINE RENAUD
און NOEL NOEL
אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע און לאנד-אקטואליטעטען.
אנהויב 4,30, שבת און זונטאג—1 בייטאג. הנחה-בילעטען אהן בעגרענצונגען. פאפולערע פרייזען. נעכסטער פראגראם: „נידער מיט דער ליבע" מיט Liljan Harvey

יעדער אײנציגער מעבעל

האט זיך אי־בערצײגט, אז פאר דיוואַנעס, פעלצען, נייה־מאַשינען, גארדעראָבען או"וו צאהלט די העכסטע פרייזען

א. ווײַצמאַן שענקעוויטש 23

טעלעפאָן 00־191.

ביי מיר איז שטענדיג פערשידען גענוצט מעבעל אין גוטען צושטאנד צו פערקויפען.

Trykociarz

może się zgłosić do p. Tenenbauma

Piotrkowska 38

tel. 179-60. 5877

אויטאנענישע שוויסונגען
מעטאַל־בעאַרבײטונגען
שלאסעריי־ארבייטען
מאשינען־טיילען

פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź
קאנסטאַנטינער 11/13

קליינע אנאנסען

1 זלאטי

פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

פרייז פאסטענס

ס'ווערען געזוכט יונגלעך מיט גוטע רעקא־מענדאציעס צום פונאנדערטראָגען בלומען. ווענדען זיך אין ביוראָ פון „אינטערנאַט פאר יודישע קינדער און פערמע אין העלענובעק", קילינסקי 105.

א פעהיגע בופעטאָווע קען זיך מעלדען אין דער צוקערניע גאָמאָלינסקי, פושטשאַד 1.

ס'איז נויטיג א קאָמאָשען־שטעפער־געזעלען א גוטער ריכטעווער ביי זאלצבערג, פולנאָצנא 19.

א לערן־יונגעל ווערט געבריכט אין דער פאַבריק פון פאַפיר־אויסאַרבייטונג פעטריקאָווער 9, טיימעלבוים. 8591

א שטריקער־אַרבייטער אויף א גלאַטע מאַשין ווערט פון זאָפאָרט געזוכט דאָלנא־גאס 15, ביים סוויטער־מאַכער. 5893

ס'ווערט געזוכט נייהעריגס און אויספערטי־גערינס צו טריקאָ־וועש. זיך מעלדען זשעלאָנא 53, וואָלינונג 17. 5892

לאָקאַלען

צו פערמיטען א גרוי'ס צימער מיט 2 פענ־סטער אויף א געשעפט אויף פיעטריקאָווער גאס נור געגען דירה־געלד. צו ערפאַהרען ביי הערש־קאָוויטש, פיעטריקאָווער 60. 5881

א ענצעל צימער מיט וואַסער, זלעוו, בע־לייכטונג זאָפאָרט ביליג אָוועקצוגעבען. קאָנסטאַנ־טינער 9, פאַרטער. צו ערפאַהרן אין דער צוקערניע קאָטעק, קאָנסטאַנטינער 9. 5983

ביליג צו פערדינגען א געשעפטס־לאָקאַל אויף נאָוואָמיעסקא 4, אין הויף, עקספעדיציע.

מעזיכט ארבייט

א געוועזענער פאַבריקאַנט, בעקאַנט אין דער מאַנופאַקטור־בראַנזשע, ביי גאַרן, וואָל און בוימוואָל־בראַנזשע, בעקאַנט מיט פראָוויגצער סוחרים, זוכט א פאָסטען. אָפּערטען אונטער „M." אין אדמ. 8890

פערשידענעס

כשר'ע געשמאַקע און היימישע מיטאָגען, ביליגער ווי איבעראַל קענט איהר בעקומען נור ביי הערמאַן לעווינסקי, פילסודסקיעגאָ 39, פראָנט, 2־טער שטאָק. 5840

Zaginiony został kwit kaucyjny Elektrowni Łódzkiej na zł. 15.– na imię I. Wajnsztata, Al. 1 Maja 71. 5888

Roczny Wieczorny Kurs Tkactwa

przy **Szkole Przemysłowej**

T-wa Szerz. Oświaty i Wiedzy Technicznej wśród Żydów w Łodzi,

ul. Pomorska 46-48, tel. 163-80

Kancelarja Kursu przyjmuje zapisy od 7-ej do 9-ej wieczorem w poniedziałki, wtorki, środy i czwartki. 664

וואונשקארטען

עסטעטיש־שעהן אויסגעפיהרט

קען מען בעקומען אין דער דרוקעריי

בראַמבערג און בוים

פילסודסקיעגא 55 (פראָנט)

בעמערקונג:

לאָזט אייך נישט פערנאַרען פון די געשמאַקלאָז־צוזאַמענ־געשטעלטע גאַסען־בלעטלעך

Dr. Różaner

צוריקגעקעהרט

Dr. med. Haltrecht

ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און גשלעכטס־קראנקהייטען

פיעטריקאָווער 10, טעל. 21־245

נעמט אָן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאָג און פון 5–9 אָוועגד. זונטאָג פון 10–1 בייטאָג.

פאר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע־פרייזען.

Dr. med REICHER

פאלודניאָווא 28, טעל. 20193

ספעציאַל־ארצט פאר מענער־שוועכע־בעהאַנדלונג קינדערלאָזיגקייט און סעקסועלע בעראַטונגען

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אָן פון 5 — 8 אָוועגד.
זונטאָג און יום־טובים פון 9 — 1 בייטאָג.

דר. מעד. בערמאַן

צעגעלניאַנא 15, טעל. 149 07.

ספעציאַל־ארצט פאר הויט־ און געשלעכטס־קראַנקה. מענער־שוועכע בעהאנדלונג א. סעקסועלע בעראַטונג, נעהמט אָן פון 8–11 פריה און פון 4–8 אָוועגד.

זונטאָג פון 9–1 בייטאָג.

פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע־פרייזען

צאהן־ארצט

St. Gelberg

זאוואַדזקא 14. טעל. 33־108

צוריקגעקעהרט

נעמט אָן פון 10–1 מיטאָג און פון 4–7 אָוועגד

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים־ספעציאליסטען

זאוואַדזקא 1.

נאָר פאר וועגערישע הויט־קראנקה. און מענער־שוועכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאָנסיליומס מיט ספעציאַליסטען פון אורא־לאָגישע און נערוועו־קראַנקהייטען. קוואַרץ־לאמפ. עלעקטרישער הייל־קאַבינעט לאַבאָראַטאָריום.

– – טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוועגד. – –
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
נעמט־אָן א פרוי־דאָקטאָר נור קינדער און פרויען.
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
– בעזונדער ווארטע־צימער פאר פרויען

וויזיט 3 זל.

שייטלען

– מיט –

פאריזער שרינדען ווי אויך

פערטיגע שייטלען

ווערען ערשטקלאסיג און רעעל אויסגעארבייט און אָנדולאַציע

צו ביליגע פרייזען

ביי קערש,

סקווערא 15.

אַכטונג! קראָוואַטען־סוחרים!

אין דער בעוואוסטער פראַצ. פון ט. הערשקאָוויטש. ווערען אויסגעאַרבייט בינדעס, שלייפען, מושקעס, ראָגאַטען, און שערצלעך. איך מאַך אויך איבער פון אַלטע בינדעס אויף נייע צו זעהר ביליגע פרייזען.

ט. הערשקאָוויטש

וואָלבאָרסקא 31

אין הויף לינקע אָפיצינע 2־טען שטאָק.

גרעסטער אויסוואַהל פון

וואונש־קארטען

פון 50 גר. אָן איז נאָר אין דער דרוקעריי

פאלודניאָווא 17

(פראָנט־געוועלב)

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראַציע, אָן בלוט. אהן א מעסער און אהן בלוט־פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאַליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאָזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל־בראָך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען־קאָפּ, אָדער אזוי ווי א וואַסער־קאָן און עס פעלט אריין אין דעם פיס און דער קראַנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראָנדיג און שטערבליך. ספעציעל געמענע הייל־באַנדאַזשען אויסגעצייכענט גוט דורך הרויסע פראָפעסאָרען מיט מיינע בע־האַנדלונג און פון דייטשען פראָפעסאָר

דאָקטאָר בראָכירערגיגר בעוויזינגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהר־ליכסטען בריך. אויך פאר הויקערס, לייסונגען מיט הייל־גאָרסעטען און שפאַ־רעמען פאר פערקרימטע פיס און פלאַט־פיס, ספעציעלע איינלאַגען אין די שיך קינסטליכע גומענע פיס און הענד, גומענע זאָקען, פאר די גרעסטע קראַנקע אָדערן. עמפאַנגט פון 9 ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אין אָוועגד

ארטאָפּעדישע אנשטאַלט

Specialist J. RAPAPORT, Ortoped

von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10,

tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאָס פערזענליכע ערשיינען פון די קראַנקע איז אונבע־דינגט נויטיג. דיפלאָמען האָבען אויסגעשטעלט פאָלגענדע אוניווערזיטעטס־פראָפעסאָרען: פראָפ. ד"ר בראַנטש, פראָפ. ד"ר י. מאַרי־שלער, פראָפ. ד"ר בר. קיעלאַנאָווסקי און אויך אנדערע.

מיר נעהמען אויך אָן פערזיכערטע פון דער קראַנקען־קאַסע.

דאַנקזאַגונג.

אויף דעם וועג דריק איך אויס מיין הארציגע דאַנקבאַרקייט דעם ה' ד"ר. י. ראַפּאַפּאָרט, וואָוינהאַפט אין לאָדז, וואָלטשאַנסקא 10 פאר זיין וואונדערבאַרע בעהאַנדלונג פון מיין טאָכטער פון 5 יאָהר, וואָס איז קראַנק געווען אויף א ברוך־קראַנקהייט און פאר זיין אויסגעצייכענטן אָרטאָ־פּעדישען הייל־גאָרסעט.

מיין טאָכטער האָט נישט געקענט געהן א לאַנגע צייט און די כירורגען האָבען בעהויפטעט אז מען דאַרף מאַכען א לאַנגע צייט אין גיפס, אָבער א דאַנק דעם ה' ד"ר. י. ראַפּאַפּאָרט פיהלט זי זיך אינגאַנצען גוט. פאר זיין פאַך־קענטעניש און רעזולטאַט פון מיין טאָכטער בעפין איך פאר מיין חוב איהם אויסצודריקען מיין הארציגסטען דאַנק.

(—) H. E. Lebrecht

לאָדז, נאַרוטאָוויטשאַ 127.

דאָס אויבינע אין זיין געגענוואַרט פערנעמען, האָט שטאַטליך בעשטעטיגט. לויט רעפ. נומער 2988 דער ריינערס קאָמיסאַריאַט ראַטמאַן אין לאָדז.

Dr. med.

W. Eychner

אקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאַנא 4

(נעבען קינא „טשארי") טעל. 72־134

נעהמט אָן פון 2 ½ – 4 און פון 7 – 8 אָוועגד

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאַליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט־קראַנקהייטען, בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע

אנדזשעיא 5, טעל. 40־159

נעמט אָן פון 8–11 און פון 5–9 אָוו.
זונטאָג און יום־טוב פון 9–1 פאַרט.
בעזונדערער ווארטע־זאַל פאר פרויען.

Dr. HELLER

ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע קראַנקהייטען און מענער־שוועכע האָט זיך איבערגעצויגען אויף

טראַוגוטאַ 8, טעל. 89־179

נעמט אָן ביז 10 פריה און פון 4–8 אָוועגד, פאר פרויען פון 4—5 נאָכמ. אין א ספעציעלען ווארטע־זאַל.

Dr. J. HERSZFINKIEL

זשעלאַנאַ 8a

טעל. 87־111 8069

צוריקגעקעהרט.

Dr. med. G. Gersztajn

ספעציאַל־ארצט פאר אויגען־קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

TRAUGUTTA 12, tel. 175-10

נעמט אָן פון 11–1 און פון 7–8 אָוועגד. 5219

א וועבעריי

פון 50 שטיהל פון 36 ביז 4 C6 ברייט

נעהמט אָן לויז־ארבייט

קלינגען טעל. 76־122 אָדער 98־152. 5723

ל עטשניצע

פון דאקטוירים־ספעציאַליסטען

17 זגיערזשער 17,

טעלעפאָן 33־116

ס'נעהמען אָן דאָקטוירים פון אַלע ספעציאַליטעטן.

ד"ר גאלדשטיין־פאלאק, ד"ר יוסטמאַן, ד"ר מ. קאַנטאָר, ד"ר ציגע, ד"ר ראַ־סאָווסקי, ד"ר ראָזענצווייג, ד"ר רוזשאַ־נער, ד"ר וויינבערג, ד"ר סטופעל, צאָהן־ארצט גראַדזיענטשיק־קראַשיאַווא ווי אויך וויזיטען אין שטאָט.

רענטגען־בעשטראַלונגען, קוואַרץ, דיאַטערמיע, עלעקטריזאַציע, און ערצטליכע אַנאַליזען.

„SANATO"

כירורגיש־וועכנעריז־אנשטאַלט

אגראַדאָווא 10, טעל. 57־213

1־טע און 2־טע קלאַס

גינעקאלאָגיש־וועכנעריז־אבטיילונג

ד"ר מעד. ש. איינער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד. רייזלער־סוריאַנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער

פרייז פון א געבורט

אין 2־טען קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס־מיטלען

200 זל.

אָפיזיכט איבער קינד ד"ר מעד. י. פלאַמאָוו, כירורגישע אַבטיילונגען ד"ר מעד. מ. קאַנטאָר.

פאר'ן אינהאַלט און טעקסט פון די אנאַנסן איז די רעדאַקציע נישט פעראַנט־וואָרטליך. די אדמינ. איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאַלט פון דער אנאַנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אנאַנס אָדער צוריקצוצאָהלען פאר דעם אנאָנס

אַבאָנאַמענטס־פרייז: אין לאָדז – 4 זלאָטעס א חודש מיט אָפּטראָגען א היים. אויף דער פראָווינץ – 5 זל. א חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אמעריקא–1 דאָל.

נעקראָלאָגען–20 גר. א מ/מ (אין דער ז"ט 8 שפּאַלטען) קליינע אנאָנסען ביז 15 ווער־טער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע וואָרט — 10 גר.

אַנאָנסען־פרייז פאר א מילימעטער־שורה

פאר'ן טעקסט–18 גר. פרייטאָג און ערב־יו"ט–24 גר.	אין דער זייט 8 שפּאַלטען	
אין טעקסט–40	4	–60
נאָכ'ן טעקסט–12	8	–18

אויסער דער שטאָט 50 פראָצ. טייערער, אויסלאַנד 100 פראָצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א וואָרט

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufmen
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.